

Raporti i Monitorimit

të Zbatimit të Planit të
Veprimit për Barazi Gjinore
në Komunën e Gjilanit

Izveštaj o praćenju

sprovođenja Akcionog
plana za rodnu
ravnopravnost u
Opštini Gnjilane

Monitoring Report

on the Implementation
of the Gender Equality
Action Plan in the
Municipality of
Gjilan/Gnjilane

2025

Përmbajtja / Sadržaj / Content

HYRJE 06 / UVOD 24 / INTRODUCTION 42

METODOLOGJIA 07 / METODOLOGIJA 25 / METHODOLOGY 43

GJETJET 07 / NALAZI 26 / FINDINGS 44

ZBATIMI I MATRICËS SË PLANIT LOKAL TË VEPRIMIT PËR BARAZI
GJINORE 2023-2026 04 / SPROVOĐENJE MATRICE LOKALNOG
AKCIONOG PLANA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST 2023-2026 28 /
IMPLEMENTATION OF THE MATRIX FOR LOCAL GENDER ACTION
PLAN 2023-2026 46

PËRFUNDIME 15 / ZAKLJUČCI 36 / CONCLUSION 54

REKOMANDIME 16 / PREPORUKE 37 / RECOMMENDATIONS 55

SHTOJCAT 20 / PRILOZI 38 / APPENDICES 56

Sqarim:

Ky aktivitet i Nismës së të Rinjve për të Drejtat e Njeriut - YIHR KS mbështetet nga Qendra Kosovare për Studime Gjinore, përmes projektit “Monitorimi dhe llogaridhënia me ndjeshmëri gjinore”

Odricanje odgovornosti:

Ova aktivnost Inicijativa mladih la ljudska prava – Kosovo, podržana od strane KCRS-a, kroz projekat „Rodno osetljivo praćenje i odgovornost”

Disclaimer:

This activity of Youth Initiative for Human Rights - Kosovo, supported by KGSC, through the project “Gender-Sensitive Monitoring and Accountability”.

RAPORTI I MONITORIMIT

të Zbatimit të Planit të
Veprimit për Barazi Gjinore
në Komunën e Gjilanit

HYRJE

Ky raport është pjesë e projektit Instrumenti për Barazi Gjinore i mbështetur nga Qendra Kosovare për Studime Gjinore.

Përmbajtja e publikimit është përgjegjësi vetëm e Youth Initiative for Human Rights – Kosovo dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Qendrës Kosovare për Studime Gjinore. Fokusi i këtij raporti është identifikimi i boshllëqeve ekzistuese në politikat, strukturat qeverisëse dhe praktikatat buxhetore të komunës në raport me barazinë gjinore.

Fokusi i këtij raporti është identifikimi i boshllëqeve dhe praktikave pozitive në zbatimin e PLVBGJ-së, me qëllim të ofrimit të rekomandimeve konkrete për avancimin e barazisë gjinore në politikat publike, strukturat institucionale dhe proceset buxhetore të komunës. Monitorimi është ndërtuar mbi një qasje gjithëpërfshirëse dhe të ndjeshme ndaj kontekstit lokal, duke pasur për synim rritjen e llogaridhënies dhe transparencës në raport me angazhimet gjinore të nivelit lokal.

Gjetjet dhe rekomandimet e raportit do të prezantohen publikisht për të inkurajuar dialogun dhe angazhimin institucional. Qëllimi përfundimtar është të kontribuohet në një qeverisje lokale më transparente, gjithëpërfshirëse dhe të përgjegjshme gjinore në Komunën e Gjilanit.

METODOLOGJIA

Procesi i monitorimit është zhvilluar duke ndjekur një qasje të kombinuar dhe të përshtatur ndaj realitetit institucional të Komunës së Gjilanit, me qëllim të vlerësimit të shkallës së integritetit të barazisë gjinore në politikat, strukturat dhe praktikën e qeverisjes komunale.

Për të mbledhur të dhëna të besueshme dhe për të siguruar një analizë sa më gjithëpërfshirëse, janë përdorur metoda të përziera kërkesash sasiore dhe cilësore përmes intervistave dhe fokus grupit.

Konkretisht:

Janë zhvilluar intervista gjysmë të strukturuar me përfaqësues institucionalë nga pesë drejtori të Komunës së Gjilanit që kanë rol të drejtpërdrejtë në zbatimin e Planit për Barazi Gjinore. Drejtoritë e përfshira kanë qenë:

- Drejtoria e Arsimit
- Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale
- Drejtoria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
- Drejtoria e Bujqësisë
- Drejtoria e Zhvillimit Ekonomik

Është intervistuar Zyrtarja për Barazi Gjinore e Komunës së Gjilanit, si aktore kyçe për koordinimin dhe monitorimin e zbatimit të PLVBGJ-së.

Është zhvilluar një intervistë me Nënkryetaren e Komunës, me qëllim të kuptimit të përfshirjes së nivelit politik në mbështetjen e politikave të ndjeshme gjinore dhe zbatimit të buxhetimit gjinor në nivel strategjik.

Është organizuar një fokus grup me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të shoqërisë civile dhe zyrtarëve institucionalë, për të diskutuar sfidat, përvojat dhe mundësitë e përmirësimit në zbatimin e PLVBGJ-së dhe përfshirjen e perspektivës gjinore në politikat lokale.

Kjo metodologji e balancuar ka mundësuar grumbullimin e informacionit nga aktorë të ndryshëm dhe ka përforcuar analizën përmes përfshirjes së perspektivave të ndryshme gjinore dhe sociale.

Me pëlqimin paraprak të të intervistuarve dhe pjesëmarrësve në fokus grup, të gjitha intervistat janë regjistruar për qëllime të analizës së brendshme dhe garantimit të saktësisë.

GJETJET

Në vitet e fundit, Komuna e Gjilanit ka treguar përkushtim të vazhdueshëm për të ndërtuar një qasje gjithëpërfshirëse ndaj barazisë gjinore, duke institucionalizuar përpjekjet e saj përmes Planit Lokal të Veprimit për Barazi Gjinore për periudhën 2024-2026. Ky plan ka për qëllim avancimin e pozitës së grave dhe vajzave në të gjitha fushat jetësore, me fokus të veçantë në përfshirjen e tyre në zhvillimin ekonomik, pjesëmarrjen vendimmarrëse, përkrahjen sociale dhe fuqizimin kulturor.

Zbatimi i planit është rezultat i një bashkëpunimi të gjerë ndërinstitutional që fillon me Zyrën për Barazi Gjinore, e cila luan rolin koordinues dhe mbikëqyrës në të gjithë procesin. Zyra është përgjegjëse për ndërlidhjen e drejtorive komunale me objektivat e planit, si dhe për mbledhjen e të dhënave dhe monitorimin e progresit në zbatim. Përmes takimeve të rregullta me drejtues të drejtorive dhe pjesëmarrjen e shoqërisë civile, synohet që barazia gjinore të mos jetë vetëm një angazhim formal, por një realitet i prekshëm në jetën e qytetarëve.

Një ndër fushat ku ky përkushtim është reflektuar më qartë është fuqizimi ekonomik i grave. Komuna e Gjilanit ka vendosur të ndajë subvencione të dedikuara për gratë ndërmarrëse për të tretin vit me radhë. Çdo vit, dhjetëra gra përfitojnë për të themeluar apo zhvilluar bizneset e tyre që nga artizanati dhe bujqësia, te shërbimet teknologjike e kreative. Kjo është bërë e mundur falë një bashkëpunimi të ngushtë mes Zyrës për Barazi Gjinore, Drejtorisë së Zhvillimit Ekonomik dhe Drejtorisë së Bujqësisë. Janë evidencuar suksese të prekshme, me biznese të reja të udhëhequra nga gra që tashmë janë të qëndrueshme dhe po kontribuojnë në zhvillimin lokal. Përveç mbështetjes financiare, janë organizuar edhe panairë dhe promovime të produkteve, duke krijuar hapësira të reja për ekspozim dhe rrjetëzim për gratë.

Drejtorja e Bujqësisë, në veçanti, ka ndërmarrë hapa për t'u dhënë përparësi grave fermere në ndarjen e subvencioneve dhe mbështetjes teknike. Ajo disponon një bazë të dhënash të detajuar që ndihmon në identifikimin e nevojave të grave në bujqësi dhe orientimin e politikave përkatëse. Në të njëjtën kohë, përpjekjet për t'i përfshirë gratë në panairët bujqësorë janë vlerësuar si një hap i rëndësishëm për rritjen e dukshmërisë dhe vetëbesimit të tyre profesional.

Një tjetër fushë ku barazia gjinore është institucionalizuar fuqishëm është kultura dhe sporti. Drejtoria për Kulturë, Rini dhe Sport ka përfshirë në mënyrë sistematike barazinë gjinore në çdo thirrje publike për financim. Rreth 48% e përfituesve janë gra dhe vajza, dhe kjo përqindje është reflektim i një pune të qëndrueshme dhe të ndërgjegjshme për të krijuar hapësira

të barabarta. Projektet e tjera, si vendosja e bustit “Heroina” dhe ekspozitat e OJQ-ve të grave, kanë forcuar edhe më tej praninë e grave në jetën publike dhe në kujtesën kolektive të qytetit.

Në arsim, janë ndërmarrë hapa të veçantë për të lehtësuar pozitën e grave, si për shembull përdorimi i gjinisë dhe moshës si kritere në transferimin e mësimdhënësve, për të ndihmuar gratë të punojnë më afër vendbanimeve të tyre. Edhe pse nuk ka pasur trajnime specifike mbi perspektivën gjinore për zyrtarët e arsimit, Drejtoria e Arsimit së bashku me Drejtorinë e Shëndetësisë dhe të Mirëqenies Sociale kanë ndërtuar çerdhe të reja dhe mbulim të kostove për fëmijët e nënave vetushqyese. Këto janë shembuj konkretë të mbështetjes që lidhet drejtpërdrejt me barazinë gjinore.

Ndërsa në sektorin e shëndetësisë dhe mirëqenies sociale, komuna ka aplikuar politika që ndikojnë thellësisht në jetën e grave në nevojë. Për tre vite me radhë janë mbuluar kostot e qirasë për viktimat e dhunës në familje, janë subvencionuar lehonat, dhe janë krijuar hapësira të dedikuara për OJQ-të që ofrojnë shërbime për persona me aftësi të kufizuara, pa kosto qiraje. Këto politika synojnë të ndërtojnë një rrjet sigurie që ndihmon gratë në rrezik të gjejnë stabilitet. Një nga sfidat e përmendura nga kjo drejtori është mungesa e një mekanizmi të qartë për monitorimin e progresit, si dhe vonesat në miratimin e buxhetit që ndikojnë në zbatimin në kohë të aktiviteteve të planifikuara.

Nga niveli politik, nënkryetarja e komunës përmend se buxheti gjinor është bërë pjesë e politikave të brendshme në shumë drejtori, dhe përfitimi i grave në aktivitete sportive, kulturore dhe ekonomike është rritur ndjeshëm. Për shembull, vetëm një klub i vajzave voleybolliste ka përfituar mbi 30 mijë euro gjatë një viti, dhe projekte të tilla janë shtrirë edhe në bujqësi, me synimin për të motivuar gratë të bëhen pjesë e përfitimeve publike. Investimet në shëndetin e grave, përmes pajisjes së spitalit me mamograf dhe ofrimit të pap-testit, janë konsideruar si ndër ndërhyrjet më të rëndësishme, duke u shtrirë edhe në komunat fqinje që kanë përfituar nga këto shërbime.

Përfshirja e qytetarëve në procese vendimmarrëse është konsideruar gjithashtu një aspekt jetik i planit. Degjimet publike janë organizuar në mënyrë të rregullt dhe janë publikuar në gjuhët e ndryshme që fliten në komunë. Janë organizuar takime të posaçme për komunitetet jo-shumicë, si komuniteti rom dhe turk, të cilët kanë shprehur kënaqësinë për përfshirjen dhe mundësinë për të adresuar nevojat e tyre. Një rast i veçantë është ai i komunitetit rom, për të cilin janë organizuar kurse falas të gjuhës shqipe dhe angleze, në bashkëpunim me OSBE-në, duke marrë parasysh se pjesa më e madhe e tyre ndjekin shkollimin në sistemin paralel në gjuhën serbe.

Nga diskutimet e zhvilluara në fokus grup, janë ngritur çështje të rëndësishme që lidhen me qasjen e personave me aftësi të kufizuara në objekte publike, nevojën për mbështetje në punësim, si dhe mungesën e kushteve të barabarta për pjesëmarrje në jetën sociale. Janë evidentuar raste kur komuna ka mbuluar pagat për muajt e parë të punës për persona me aftësi të kufizuara si nxitje për bizneset që i punësojnë ata, por qasja fizike në infrastrukturë vazhdon të jetë një problem.

Megjithatë, sfidat nuk mungojnë. Ndër më të përmendurat janë: përfaqësimi i ulët i grave në pozita vendimmarrëse, mungesa e trajnimeve të rregullta në disa drejtori, mungesa e një databaze gjinore të përbashkët për të gjitha institucionet, dhe vonesat në miratimin e buxhetit komunal që pengojnë zbatimin me kohë të planeve. Zbatimi i Ligjit për Barazi Gjinore dhe kërkesa për 50% përfaqësim mbetet ende një sfidë serioze në terren.

ZBATIMI I MATRICËS SË PLANIT LOKAL TË VEPRIMIT PËR BARAZI GJINORE 2023-2026

Objektivi Strategjik 1: Promovimi i barazisë gjinore dhe fuqizimi i grave, të rejave dhe vajzave në të gjithë diversitetin e tyre

Objektivi Specifik 1.1: Rritja e pjesëmarrjes dhe krijimi i mundësive të barabarta për leadership në vendimmarrjen politike dhe publike, për gratë, të rejtat dhe vajzat, në të gjithë diversitetin e tyre

Ky objektivi synon të forcojë përfaqësimin e grave dhe vajzave në procese politike dhe struktura të qeverisjes lokale, si dhe të ndikojë në krijimin e kushteve të barabarta për pjesëmarrje dhe udhëheqje në jetën publike. Zbatimi i këtij objektivi në Komunën e Gjilanit është përqendruar në ndërgjegjësim, pjesëmarrje në Këshillat Lokale, zhvillimin e kapaciteteve udhëheqëse, si dhe përfshirjen gjinore në agjenda ndërkomunale. Megjithatë, disa veprime janë realizuar pjesërisht ose mungojnë, duke reflektuar nevojën për përfundim të vazhdueshëm.

1.1.1. Takime vetëdijësuese me banoret dhe banorët e komunës mbi rëndësinë e barazisë në pjesëmarrje dhe leadership

Statusi: I zbatuar (një takim në 2024)

Është mbajtur një takim me komunitetin për të promovuar pjesëmarrjen e barabartë gjinore në vendimmarrje. Edhe pse ky është një hap pozitiv drejt ndërgjegjësimit qytetar, një aktivitet i vetëm është i pamjaftueshëm për të nxitur ndryshime të qëndrueshme në sjellje dhe qëndrime.

1.1.2. Takime vetëdijësuese për transparencë dhe alokim të barabartë të fondeve në partitë politike

Statusi: Nuk është realizuar

Nuk është zhvilluar asnjë takim që synon shpërndarjen e barabartë të fondeve për gratë

dhe burrat brenda partive politike. Kjo mbetet një zonë e paprekur dhe përbën një mangësi të dukshme në përpjekjet për barazi gjinore në politikë.

1.1.3. Ndryshimi i rregullores për zgjedhjen e Këshillave Lokale për përfaqësim gjinor të barabartë

Statusi: Nuk ka pasur ndryshim, por rregullorja ekzistuese e parasheh përfaqësimin 50/50. Rregullorja është në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore dhe parashikon përfaqësim të barabartë gjinor në Këshillat Lokale. Megjithatë, nuk janë ndërmarrë masa afirmative shtesë, as ndëshkime në rast të mospërfaqësimit, duke lënë shumë hapësirë për zbatim jo të plotë në praktikë.

1.1.4. Takime lobuese me anëtarët e Kuvendit Komunal për zbatimin e rregullores mbi barazinë gjinore në Këshillat Lokale

Statusi: Nuk është mbajtur takim specifik, pasi rregullorja është në përputhje me ligjin. Nuk është parë e nevojshme mbajtja e takimeve lobuese për ndryshim të rregullores. Megjithatë, nuk ka të dhëna për takime që synojnë lobimin për zbatim të efektshëm të rregullores ekzistuese.

1.1.5. Takime informuese me gratë dhe të rejtat për rëndësinë e pjesëmarrjes në Këshillat Lokale

Statusi: I zbatuar (një takim në 2024)

Është mbajtur një takim për informim dhe vetëdijësim të grave dhe vajzave mbi përfshirjen në këshillat lokale. Ky aktivitet është i rëndësishëm për motivimin dhe ndërtimin e besimit në pjesëmarrje, por mbetet i kufizuar në numër dhe ndikim afatgjatë.

1.1.6. Identifikimi i nevojave të zyrtarëve/zyrtareve të komunës për trajnime në lidhje me barazinë në vendimmarrje

Statusi: Jo i realizuar nga komuna; vetëm përmes pyetësorëve të IKAP
Nuk është zhvilluar një analizë e brendshme komunale për këtë qëllim. Identifikimi i nevojave ka ndodhur vetëm në mënyrë pasive përmes instrumenteve të jashtme, pa një qasje të drejt-përdrejtë dhe të organizuar nga vetë komuna.

1.1.7. Trajnime për lidhshmëri për pozita vendimmarrëse në nivel lokal

Statusi: I zbatuar (një trajnim nga IKAP në 2024)

Është realizuar një trajnim në vitin 2024 për ngritjen e kapaciteteve në lidhshmëri, me fokus në përgatitjen për pozita udhëheqëse. Ky aktivitet përfaqëson një fillim domethënës, por për një ndikim më të thellë, kërkohet vazhdimësi dhe përfshirje më e gjerë.

1.1.8. Përfshirja e perspektivës gjinore në takimet regjionale dhe ndërkomunale

Statusi: I zbatuar (tri takime regjionale në 2024)

Gjatë vitit 2024 janë organizuar tri takime regjionale ku është përfshirë edhe tema e barazisë gjinore. Kjo tregon një përkushtim të mirë institucional për të ndarë praktika dhe sfida ndërkomunale dhe për të promovuar dialog të vazhdueshëm për barazinë gjinore në rajon.

Objektivi Specifik 1.2: Rritja e vetëdijesimit të grave, burrave, të rejave, të rinjve, vajzave e djemve, në të gjithë diversitetin e tyre, mbi normat shoqërore diskriminuese dhe stereotipet gjinore, që nxitin pabarazitë dhe diskriminimin e shumëfishtë e të ndërthurur

Ky objektivi ka për qëllim të sfidojë dhe të ndryshojë normat e rrënjësura shoqërore që riprodhojnë pabarazinë gjinore. Përmes ndërhyrjeve vetëdijësuese, fushatave publike dhe përfshirjes së komuniteteve të marginalizuara, Komuna e Gjilanit synon të ndërtojë një kulturë gjithëpërfshirëse ku stereotipet gjinore dhe diskriminimi i shumëfishtë luftohen në mënyrë të qëndrueshme. Deri tani, janë bërë hapa domethënës në disa drejtime, ndërsa aktivitete të tjera janë në fazë zhvillimi apo përballen me sfida në angazhimin e komunitetit.

1.2.1. Hapja në faqen e komunës e një sondazhi online mbi çështje të stereotipeve, pabarazisë dhe diskriminimit gjinor

Statusi: Në proces

Zhvillimi i një sondazhi online është një iniciativë që synon të mbledhë perceptime dhe përvoja nga qytetarët lidhur me barazinë gjinore dhe diskriminimin. Aktualisht, ky aktivitet është në fazën përgatitore dhe ende nuk është lansuar. Pavarësisht se është një mjet modern dhe me potencial për të kuptuar gjendjen faktike, vonesat në zbatim mund të ndikojnë në kohëzgjatjen dhe vlefshmërinë e të dhënave që synon të grumbullojë.

1.2.2. Takime vetëdijësuese me prindër për parandalimin e martesave të hershme

Statusi: I zbatuar (një takim në 2024, me 14 pjesëmarrës)

Një takim vetëdijësues është mbajtur gjatë vitit 2024, duke përfshirë nëna dhe baballarë në diskutime mbi rreziqet e martesave të hershme. Edhe pse numri i pjesëmarrësve ka qenë modest, ky aktivitet shënon një hap të rëndësishëm drejt adresimit të një çështjeje që prek të drejtat themelore të vajzave, sidomos në komunitetet me rrezik më të lartë.

1.2.3. Takime vetëdijësuese për të drejtat e grave dhe barazinë gjinore me fokus në komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian

Statusi: Nuk është realizuar

Edhe pse Zyra për Barazi Gjinore ka shprehur përkushtim për realizimin e këtij aktiviteti, mungesa e përgjigjes nga komunitetet e targetuara ka bërë që takimi të mos zhvillohet.

1.2.4. Fushatë vetëdijësuese për parandalimin e dhunës me bazë gjinore, përfshirë dhunën në familje

Statusi: I zbatuar në mënyrë të zgjeruar (gjashtë aktivitete në 2024)

Përtej 16 Ditëve të Aktivizmit kundër dhunës gjinore, komuna ka organizuar edhe aktivitete të tjera gjatë vitit, duke përfshirë informim, diskutime dhe prezencë në komunitet. Kjo e bën fushatën më të qëndrueshme dhe jo të kufizuar në vetëm një periudhë të caktuar, duke kontribuar në ndryshim të qëndrimeve publike për një çështje shumë të ndjeshme.

1.2.6. Përgatitja e mesazheve dhe videove sensibilizuese me përmbajtje të ndjeshme gjinore

Statusi: I zbatuar (një video/mesazh në 2024)

Është prodhuar një material sensibilizues me përmbajtje gjinore, i publikuar në kuadër të një prej ditëve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut. Megjithatë vetëm një video

është realizuar deri tani, rëndësia e këtij formati qëndron në fuqinë e tij për të shtrirë mesazhet tek audienca të gjera dhe për të rritur ndjeshmërinë në mënyrë vizuale dhe emocionale.

Objektivi Specifik 1.3: Rritja e masave dhe veprimeve të Komunës që marrin parasysh e zbatojnë integrimin gjinor dhe buxhetimin e përgjegjshëm gjinor

Ky objektivi synon të vendosë barazinë gjinore si standard të përhershëm në qeverisjen lokale. Ai përqendrohet në ndërtimin e kapaciteteve të brendshme institucionale për integrimin gjinor, në vendosjen e praktikave të buxhetimit të përgjegjshëm gjinor (BPGJ), si dhe në zhvillimin e mjeteve për grumbullimin dhe analizimin gjinor të të dhënave. Komuna e Gjilanit ka ndërmarrë një sërë veprimesh për të institucionalizuar këto qasje në të gjitha nivelet e planifikimit dhe zbatimit, duke u mbështetur në bashkëpunimin ndërdrejtoral, përfshirjen e Zyrës për Barazi Gjinore dhe mekanizma të rinj për transparencë dhe pjesëmarrje.

1.3.1. Ngritja e kapaciteteve për integrimin gjinor dhe vlerësimin e ndikimit gjinor në politika publike në nivel lokal

Statusi: I zbatuar (dy trajnime)

Janë realizuar dy trajnime për integrimin gjinor në politikat publike, që kanë ndihmuar në rritjen e vetëdijes dhe njohurive të zyrtarëve komunal mbi ndikimin që masat e qeverisjes kanë ndaj gjinive të ndryshme. Kjo është një ndër ndërrhyrjet themelore për të përgatitur terrenin për politika më të ndjeshme dhe të barabarta.

1.3.2. Ngritja e kapaciteteve për buxhetim të përgjegjshëm gjinor (BPGJ)

Statusi: I zbatuar pjesërisht (një sesion informimi/trajnim në 2024)

Edhe pse nuk ka pasur një trajnim formal të thelluar, janë zhvilluar sesione informuese për zyrtarët dhe janë përfshirë në një trajnim për BPGJ gjatë vitit 2024. Kjo tregon përkushtim për integrimin e buxhetimit gjinor, por ka hapësirë për forcim të mëtejshëm në formë trajnimore dhe praktike.

1.3.3. Aplikimi i buxhetimit të përgjegjshëm gjinor nga të gjitha drejtoritë komunale

Statusi: I zbatuar

Zbatimi i BPGJ është bërë pjesë e praktikës së rregullt të të gjitha drejtorive komunale. Kjo përbën një arritje strukturore me ndikim të madh

në planifikimin dhe shpërndarjen e drejtë të burimeve financiare komunale.

1.3.4. Përgatitja e formave të unifikuara për mbledhjen e të dhënave të ndara sipas seksit dhe karakteristikave të tjera

Statusi: I zbatuar

Janë përgatitur format standarde që ndihmojnë të gjitha drejtoritë dhe sektorët të mbledhin të dhëna të ndara sipas gjinisë dhe variablave të tjerë (mosha, statusi social, etj.). Kjo është thelbësore për matjen efektive të ndikimit gjinor në politikat komunale.

1.3.5. Monitorimi i politikave publike ekzistuese nga këndvështrimi gjinor

Statusi: I zbatuar (një monitorim në 2024)

Është realizuar një aktivitet monitorues në vitin 2024 që ka vlerësuar politikat ekzistuese në raport me ndikimin e tyre gjinor. Edhe pse vetëm një herë, kjo përbën një fillim për zhvillimin e një kornize sistematike të analizës gjinore të politikave publike.

1.3.6. Takime në komunitet për të nxitur pjesëmarrjen e grave dhe të rejave në dëgjimet publike

Statusi: I zbatuar (një takim në 2024 me 20 pjesëmarrës)

Një takim vetëdijësues është mbajtur për të inkurajuar pjesëmarrjen e grave në dëgjimet publike, që mbetet një nga sfidat kryesore të përfshirjes qytetare. Ky aktivitet ka pasur efekt të drejtpërdrejtë në ndërgjegjësimin lokal.

1.3.7. Krijimi i databazës dhe përfshirja e procesmbajtësve në çdo dëgjim publik

Statusi: I zbatuar

Në çdo takim publik mbahet procesverbal me shkrim dhe takimet regjistrohen. Është krijuar një databazë funksionale, e cila publikohet në faqen zyrtare të komunës, duke rritur transparencën dhe aksesin në informacion.

1.3.8. Hapja dhe mirëmbajtja e një vegëze në faqen e Komunës për çështjet e barazisë gjinore

Statusi: I zbatuar

Në faqen zyrtare të komunës është funksionalizuar një seksion i veçantë ku publikohet plani, raportet dhe dokumentet e tjera të Zyrës për Barazi Gjinore. Ky kanal informues e bën më të lehtë qasjen e qytetarëve në informata relevante.

1.3.9. Angazhimi i Zyrtares për Barazi Gjinore në komisione që vendosin për orientime strategjike dhe ndarje të granteve/subvencioneve

Statusi: I zbatuar (pjesëmarrje në pesë komisione në 2024, dhe sipas nevojës më shumë) ZBGJ është përfshirë në komisione të rëndësishme për vendimmarrje dhe është konsultuar për ndarjen e subvencioneve dhe granteve. Kjo përfshirje e bën më të besueshëm integrimin gjinor në vendime strategjike.

1.3.10. Mbledhja e të dhënave bazë për të gjithë treguesit e PLVBGJ-së

Statusi: I zbatuar

Zyra për Barazi Gjinore mbledh të dhënat përkatëse për performancën e komunës në zbatimin e planit. Edhe pse raportimi i përgjithshëm për planin ende nuk është finalizuar, të dhënat për progresin janë sistematikisht të regjistruara.

1.3.11. Publikimi në faqen e komunës i gjetjeve kryesore nga monitorimi i PLVBGJ-së

Statusi: Nuk është realizuar për këtë plan Deri tani, nuk është publikuar një raport monitorimi i dedikuar për PLVBGJ-në aktual. Janë publikuar vetëm aktivitete të lidhura me çështjet gjinore në mënyrë të përgjithshme, jo specifikisht të strukturara sipas objektivave të planit.

Objektivi Strategjik 2: Promovimi i të drejtave ekonomike, sociale dhe të punësimit të denjë, si dhe fuqizimi i vajzave, të rejave dhe grave

Objektivi Specifik 2.1: Rritja e qasjes së grave dhe të rejave, në të gjithë diversitetin e tyre, ndaj shërbimeve, produkteve dhe burimeve financiare që ndikojnë në fuqizimin ekonomik të tyre

Ky objektivi fokusohet në krijimin e mundësive të barabarta për gratë dhe vajzat në sferën ekonomike, përmes mbështetjes financiare, përfshirjes në treg, fuqizimit të kapaciteteve në bujqësi dhe ndërmarrësi, si dhe përmes ndërgjegjësimit për të drejtat pronësore. Të dhënat tregojnë se Komuna e Gjilanit ka realizuar një sërë aktivitetsh konkrete në këtë drejtim, me përfshirje të gjerë të grave në bujqësi dhe biznes, por disa sfida ende mbeten, veçanërisht në organizimin e strukturave formale si shoqatat e grave fermere.

2.1.1. Organizimi i panairove të ndërmarrjeve në pronësi të grave/të rejave

Statusi: I zbatuar (katër panairove në 2024, dy në 2025; 60 gra gjithsej)

Janë organizuar katër panairove gjatë vitit 2024 dhe dy gjatë vitit 2025, me pjesëmarrjen e dhjetë grave për çdo panairov. Këto aktivitete kanë shërbyer për shkëmbim përvojash, krijim rrjeti dhe promovim të produkteve dhe shërbimeve të ndërmarrjeve të drejtuara nga gra. Panairot janë kthyer në një mekanizëm të rëndësishëm për fuqizimin ekonomik të grave në nivel lokal.

2.1.2. Promovimi i grave në profesione jo-tipike, bujqësi dhe ndërmarrësi

Statusi: I zbatuar (katër aktivitete në 2024, mbi 15 gra të promovuara)

Përmes bashkëpunimit me Drejtorinë e Zhvillimit Ekonomik, janë realizuar aktivitete të veçanta promovuese që synojnë theksimin e grave të suksesshme në sektorë ku përfaqësimi i tyre është tradicionalisht i ulët. Kjo ka ndihmuar në thyerjen e stereotipeve dhe nxitjen e modeleve pozitive për vajzat dhe gratë e reja.

2.1.3. Takime informuese për gratë fermere mbi shërbimet e Drejtorisë së Bujqësisë

Statusi: I zbatuar (dy takime me gjithsej 163 gra në 2024)

Janë zhvilluar takime për informimin dhe sensibilizimin e grave për përfitimet, këshillat bujqësore dhe procedurat për mbështetje. Në këto takime, gratë kanë marrë pikë shtesë në aplikime për subvencione dhe shërbime komunale, duke ndihmuar në barazimin e mundësive.

2.1.4. Subvencionimi i fermereve gra me fara, fidanë, shpezë, sera etj.

Statusi: I zbatuar (163 përfituese)

Një numër i konsiderueshëm i grave janë përfshirë në programet e subvencionimit për inpute bujqësore, duke kontribuar në rritjen e përfshirjes së tyre në sektorin bujqësor dhe në zhvillimin e vetëpunësimit në zona rurale.

2.1.5. Mbështetja e grave me pajisje/mekanizëm bujqësor

Statusi: I zbatuar (tri gra të mbështetura)

Edhe pse në numër më të vogël, mbështetja me pajisje bujqësore për tri gra fermere është hap i rëndësishëm drejt pavarësisë teknike në prodhim. Mungesa e mekanizmit shpesh është pengesë për gratë që duan të zhvillojnë ferma më të mëdha apo më moderne.

2.1.6. Përmirësimi i infrastrukturës së shitjes së produkteve bujqësore

Statusi: I pazbatuar (projekti i tërhequr për shkak të infrastrukturës rrugore)

Projekti për ndërtimin e tezgave për shitje të produkteve është shtyrë për shkak të pamundësisë teknike në terren. Megjithatë ishte planifikuar si një ndërhyrje afatgjatë për mbështetjen e grave shitëse, infrastruktura rrugore ka qenë pengesë e pakapërcyeshme.

2.1.7. Mbështetja për kultivimin e pemëve të imëta (mjedër, dredhëz, aronia)

Statusi: I zbatuar (katër gra të mbështetura)

Janë mbështetur katër gra për të kultivuar pemë të imëta, duke diversifikuar aktivitetet bujqësore dhe krijuar kushte më të favorshme për prodhime që kanë vlerë tregu më të lartë. Kjo mbështetje përfaqëson një shembull të mirë të politikave afirmative në bujqësi.

2.1.8. Takime për krijimin e shoqatës së grave fermere

Statusi: Të pjesshme (takime janë mbajtur, por nuk ka rezultat konkret)

Edhe pse janë mbajtur disa takime me gra fermere për nxitjen e formimit të një shoqate, nuk është arritur të themelohet një shoqatë funksionale e udhëhequr nga gra. Shoqata ekzistuese e bletarëve udhëhiqet nga burra. Kjo tregon sfida strukturore dhe nevojë për mbështetje të mëtejshme organizative.

2.1.9. Ndryshimi i rregullores për ndarjen e granteve dhe subvencioneve, me masa afirmative

Statusi: I zbatuar (thirrje publike e dedikuar vetëm për gra)

Komuna ka aplikuar masa afirmative për gratë përmes rregullores dhe thirrjeve të dedikuara vetëm për gratë, çka ka ndihmuar ndjeshëm në rritjen e numrit të përfituesve dhe në uljen e pabarazisë strukturore në përfitim nga fondet publike.

2.1.10. Fushatë vetëdijësuese për të drejtën në trashëgimi dhe pronë

Statusi: I zbatuar (një fushatë me dy aktivitete, 45 pjesëmarrës – 41 gra, katër burra)

Janë realizuar dy aktivitete informuese për të drejtat pronësore dhe trashëgiminë me fokus tek gratë. Fushata ka arritur të përfshijë 45 persona dhe ka ndihmuar në rritjen e ndërgjegjësimit për çështje që shpesh injorohen në praktikë, pavarësisht se janë të garantuara me ligj.

Objektivi Specifik 2.2: Rritja e qasjes së grave, burrave, të rejave, të rinjve, vajzave e djemve, në të gjithë diversitetin e tyre, në shërbime sociale cilësore, gjithëpërfshirëse e të përgjegjshme gjinore

Ky objektivi synon ndërtimin e një sistemi shërbimesh sociale gjithëpërfshirëse dhe të ndjeshme gjinore, duke i dhënë përparësi grupeve më të marginalizuara: nënat vetushqyese, personat me aftësi të kufizuara, të moshuarit pa përkujdesje familjare dhe viktimat e dhunës me bazë gjinore. Aktivitetet e ndërmarra nga Komuna e Gjilanit kanë reflektuar një përkushtim real ndaj këtyre grupeve, megjithatë ekzistojnë boshllëqe në sistematizimin e të dhënave dhe nevoja për institucionalizim më të fortë të disa prej ndërhyrjeve.

2.2.1. Subvencionimi i pagesës së kopshtit për fëmijët e nënave vetushqyese, me probleme sociale dhe fëmijët e nënave viktimat të dhunës në familje

Statusi: I zbatuar në vazhdimësi

Ky subvencion aplikohet në mënyrë të rregullt nga Drejtoria e Arsimit, duke siguruar përfshirje falas për fëmijët që vijnë nga familje në nevojë ose që janë prekur nga dhuna. Megjithatë nuk ka të dhëna të sistemuara për numrin e përfituesve, praktika është e qëndrueshme dhe ka ndikim të drejtpërdrejtë në lehtësimin e barres për nënat vetushqyese.

2.2.2. Subvencionimi i pagesës së çerdhes në institucionet parashkollore private, duke respektuar parimet e barazisë gjinore në kriteret për këtë subvencionim.

Statusi: Nuk është realizuar

Ky aktivitet nuk është zbatuar, dhe aktualisht nuk ekziston ndonjë skemë subvencionimi për çerdhet private që të ketë për bazë parimet e barazisë gjinore. Kjo mbetet një hapësirë e pashfrytëzuar për zgjerimin e qasjes së grave në punësim dhe edukim të hershëm për fëmijët.

2.2.3. Funksionalizimi i qendrës ditore për persona me aftësi të kufizuara

Statusi: I zbatuar pjesërisht (në funksion nga OJQ, pa të dhëna të plota)

Është vënë në dispozicion një objekt (ish-ambulanca) për dy OJQ që ofrojnë shërbime për fëmijët me nevoja të veçanta. Aty ofrohen shërbime sociale dhe edukative, por mungesa e një databaze të përbashkët e bën të vështirë matjen e ndikimit konkret. Kërkohej bashkërendim më i madh mes komunës dhe OJQ-ve për të siguruar transparencë dhe standardizim.

2.2.4. Funksionalizimi i qendrës rezidenciale për të moshuarit pa përkujdesje familjare

Statusi: Në proces

Aktiviteti është ende në zhvillim. Komuna ka në plan të krijojë një qendër të tillë, por deri më tani nuk është funksionalizuar.

2.2.5. Nxitja e vullnetarizmit dhe përfshirja e grupeve vullnetare në kujdesin shoqëror

Statusi: I zbatuar (iniciativë nga ZBGJ dhe nënkryetarja)

Një ndër praktikat më të mira të zbatimit në këtë objektiv është angazhimi i grupeve vullnetare – përfshirë nxënës nga katër shkolla të mesme, psikologë dhe përfaqësues të pensionistëve. Janë zhvilluar iniciativa për shoqërim dhe përkujdesje për të moshuarit që jetojnë vetëm, si dhe ndihmë gjatë tregjeve mujore. Dhjetë të moshuar kanë përfituar nga ky shërbim i drejtpërdrejtë, i cili ka pasur ndikim emocional dhe praktik në jetën e tyre.

2.2.6. Subvencionimi i qirasë për viktimat e dhunës, nënat vetushqyese dhe raste sociale

Statusi: I zbatuar me shtrirje të gjerë

Në vitin 2024 janë subvencionuar 21 gra, ndërsa në 2025 janë përfshirë 47 familje, megjithëse ende në fazë verifikimi. Ky program paraqet një formë të drejtpërdrejtë të mbështetjes që kombinon qasjen sociale me barazinë gjinore dhe sigurinë për të mbijetuarat e dhunës. Për më tepër, është ndër aktivitetet më të rëndësishme në aspektin e mbrojtjes sociale të grave dhe vajzave në situata të rënda jetësore.

Objektivi Strategjik 3: Zvogëlimi i pabarazive gjinore në arsim cilësor, kulturë dhe sport, për gratë, burrat, të rejtat, të rinjtë, vajzat dhe djemtë, në të gjithë diversitetin e tyre

Objektivi Specifik 3.1: Ofrimi i mundësive të barabarta për arsim cilësor dhe të mësuarit gjatë gjithë jetës

Ky objektiv synon të garantojë që të gjitha kategoritë gjinore të kenë qasje të barabartë në arsim cilësor, si dhe në aktivitetet kulturore dhe sportive. Ai promovon gjithëpërfshirjen përmes ndërtimit të infrastrukturës, ndërhyrjeve vetëdijësuese, si dhe masave afirmative për grupet në nevojë, me theks të veçantë për komunitetet e marginalizuara si Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

3.1.1. Fushata vetëdijësuese për rritjen e shkallës së regjistrimit në edukimin parashkollor

Statusi: Nuk është realizuar

Ky aktivitet i rëndësishëm për promovimin e barazisë në fazat e hershme të arsimit nuk është zbatuar deri tani, duke mbetur një boshllëk në ndërhyrjet për barazi në edukimin e hershëm, veçanërisht për vajzat dhe fëmijët nga familjet në nevojë.

3.1.2. Ndërtimi i çerdheve dhe kopshteve me qasje të barabartë për vajza dhe djem

Statusi: I zbatuar – një çerdhe e re ndërtuar në 2024

Kjo ndërhyrje kontribuon në rritjen e aksesit në edukimin parashkollor. Megjithëse mungojnë të dhënat mbi numrin e fëmijëve përfitues dhe ndikimin gjinor, ndërtimi i çerdhes është një hap konkret drejt barazisë në fillimet e edukimit.

3.1.3. Aktivitete vetëdijësuese për parandalimin e braktisjes së shkollës nga komunitetet RAE

Statusi: Nuk është realizuar

Mungesa e këtyre aktiviteteve është shqetësuese, sidomos duke pasur parasysh shkallën e lartë të braktisjes shkollore në komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian, dhe ndikimin disproporcional që kjo ka tek vajzat.

3.1.4. Kurse falas të gjuhës shqipe dhe angleze për vajzat dhe djemtë e komunitetit Rom

Statusi: I zbatuar përmes sistemit shkollor

Ndërsa nuk janë organizuar kurse të dedikuara nga komuna, shkollat kanë paguar tutorë për këtë qëllim. Gjithashtu OSBE ka organizuar disa kurse në gjuhën shqipe dhe angleze për këtë komunitet. Ky aktivitet ka ndikuar pozitivisht në integrimin gjuhësor dhe arsimor të nxënësve nga komunitetet jo-shumicë.

3.1.5. Përshtatja e hapësirave për aktivitete sportive për të rinjtë romë me ndjeshmëri gjinore

Statusi: Në proces

Teatri dhe fusha e tenisit janë objektet ku është planifikuar përshtatja e tualeteve dhe zhveshtoreve. Aktualisht janë duke u përgatitur, por ende nuk janë funksionale për qëllimin specifik gjinor.

3.1.6. Aktivitete informuese për parandalimin e përdorimit të narkotikëve

Statusi: Tri aktivitete në 2024

Kanë ndikuar në ngritjen e vetëdijes tek të rinjtë për një çështje kritike, me qëllim uljen e rrezikut të përfshirjes në përdorim të substancave, pa dallim gjinor.

3.1.7. Aktivitete kundër bullizmit dhe diskriminimit gjinor në shkolla

Statusi: Dy aktivitete në 2024

Këto kanë pasur efekt në adresimin e një problemi të shpeshtë në shkolla, me ndikim të veçantë tek vajzat dhe djemtë që përjetojnë diskriminim ose pabarazi për shkak të identitetit gjinor apo etnisë.

3.1.8. Vetëdijesimi për rolin e psikologëve në eliminimin e stereotipeve gjinore

Statusi: Jo drejtpërdrejtë, por janë rritur kapacitetet psikologjike

Edhe pse nuk janë zhvilluar aktivitete të strukturuar për vetëdijesim, numri i psikologëve në shkolla është rritur – me 4 psikologë të rinj në vitin 2024. Fondacioni Jahjaga ka realizuar aktivitete të vetëdijesimit për prindër dhe nxënës në 2025.

3.1.9. Orientimi drejt profesioneve deficitare dhe shkollave profesionale

Statusi: I zbatuar përmes universiteteve private në 2024

Universitetet kanë organizuar takime për orientimin profesional, duke përfshirë të rinj e të reja. Kjo ka ndihmuar në motivimin e vajzave për të ndjekur fusha jo-tipike dhe ka nxitur përfshirjen gjinore në arsimin profesional.

3.1.10. Masat afirmative për regjistrimin në shkolla profesionale të vajzave/djemve, të rejave/rinjve dhe grave/burrave me nevoja të veçanta.

Statusi: I zbatuar përmes mësimin dual dhe mbështetjes së personave me nevoja të veçanta. Përveç mësimin dual, ku nxënësit marrin pagesë për punën praktike në biznese, janë punësuar edhe 20 persona me aftësi të kufizuara në vitin 2024 përmes subvencionimit nga komuna. Kjo tregon një praktikë të mirë për gjithëpërfshirjen në arsim dhe punësim.

Objektivi specifik: 3.2. Promovimi i modeleve të suksesshme të grave, të rejave dhe vajzave, në të gjithë diversitetin e tyre, që investojnë dhe marrin pjesë aktivisht në art, kulturë dhe sport.

3.2.1. Plotësim-ndryshimi i rregulloreve për komisionet që vendosin për subvencione në kulturë, rini dhe sport

Statusi: Zbatuar pjesërisht – mekanizëm ekzistues, por jo i formalizuar me detyrim për përfaqësim gjinor

Rregullorja ekzistuese (nr. 04/2017) për subvencionet për OJQ-të përfshin edhe mundësinë e përfshirjes së ekspertëve të jashtëm në komisione. Megjithatë, nuk është bërë ndonjë ndryshim për të sanksionuar detyrimisht përfaqësimin e balancuar gjinor dhe përfshirjen e të rinjve/të rejave në komisione. Procesi varet nga aplikimi në thirrje dhe shpesh has në hezitim.

3.2.2. Subvencione për OJQ-të dhe organizata kulturore, rinore dhe sportive

Statusi: I zbatuar – 48% përfituese gra dhe vajza. Në ndarjen e fondeve për kulturë, rini dhe sport është siguruar një përfaqësim i lartë gjinor. Mbi 48% e përfituesve kanë qenë gra dhe vajza, çka dëshmon përkushtim ndaj parimeve të barazisë gjinore në këtë sektor.

3.2.3. Zhvillimi i aktiviteteve kulturore e sportive me pjesëmarrje të vajzave dhe të rejave

Statusi: I zbatuar – 30 aktivitete të financuara. Aktivitetet janë realizuar nga vetë klubet sportive e kulturore, ndërsa komuna ka ofruar mbështetje financiare. Klubi i volejbollit “Drita” (femrat), ndër të tjerët, është shembull pozitiv i pjesëmarrjes së grave në sport.

3.2.5. Promovimi i artistëve të rinj përmes “Vjeshtës letrare”

Statusi: I zbatuar rregullisht. Organizuar nga OJQ “AS Klubi Beqir Musliu”, kjo ngjarje kulturore e përvitshme përfshin artistë dhe artiste të rinj/reja. Procesi përfshirës përmes thirrjeve publike respekton balancën gjinore dhe mbështet talentet e reja.

3.2.6. Organizimi i Panairit “Ejona”

Statusi: Nuk është organizuar në 2024. Panairi është mbajtur vetëm në vitin 2022. Në vitin 2024 nuk është realizuar për shkak të sfidave me lokacionin. Ai përfaqëson një potencial të mirë për promovimin e kulturës dhe produkteve vendore të grave, që mund të rikthehet në vitet në vijim.

3.2.7. Ekspozitat “Muza” dhe “Tetori Rozë”

Statusi: Pesë ekspozita të organizuara nga gra dhe vajza. Këto ekspozita janë shembuj të mirë të promovimit të artit nga gratë, përmes formave vizuale që shpesh përçojnë edhe mesazhe sociale për barazi, vetëdijesim dhe shëndet mendor e riprodhues.

3.2.8. Manifestimi “Flaka e Janarit”

Statusi: I zbatuar me përfaqësim gjinor prej rreth 40% gra. Ky manifestim i rëndësishëm kulturor, i orga-

nizuar me mbështetjen edhe të Ministrisë së Kulturës, ka përfshirë në mënyrë të barabartë artistë dhe artiste, duke e konsoliduar traditën e pjesëmarrjes së grave në skenën artistike kombëtare.

3.2.9. Krijimi i databazës për pjesëmarrjen gjinore në aktivitetet kulturore, artistike dhe sportive

Statusi: E krijuar por jo aktive aktualisht. Databaza ekziston, por aktualisht nuk është funksionale. Ky është një burim i rëndësishëm për vlerësimin e pjesëmarrjes gjinore dhe duhet të rifreskohet rregullisht për të siguruar monitorim efektiv.

Objektivi Strategjik 4: Promovimi i shëndetit dhe të drejtave seksuale dhe riprodhuese

Objektivi Specifik 4.1: Përparimi i barazisë gjinore me anë të gjithëpërfshirjes në promovim, kujdes dhe edukim shëndetësor, si dhe për shëndetin seksual e riprodhues

Ky objektivi synon të fuqizojë barazinë gjinore përmes ndërgjegjësimit, edukimit dhe aksesit të barabartë në kujdes shëndetësor, me theks të veçantë në shëndetin seksual dhe riprodhues. Qëllimi është që gratë, vajzat, burrat dhe djemtë, në gjithë diversitetin e tyre, të kenë njohuri dhe qasje të drejtë në të drejtat dhe shërbimet shëndetësore që i përkasin barazisë gjinore dhe kujdesit të personalizuar.

4.1.1. Mbajtja e aktiviteteve vetëdijësuese për sëmundjet që prekin më shumë gratë dhe vajzat

Statusi: Të realizuara vazhdimisht – pa statistika. Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) ka organizuar aktivitete vetëdijësuese për gratë dhe vajzat, duke përfshirë ligjërata dhe shpjegime për sëmundje si kanceri i gjirit, diabeti dhe probleme të tjera të shëndetit riprodhues. Megjithatë, mungesa e statistikave të dokumentuara e bën të vështirë matjen e ndikimit real të këtyre aktiviteteve.

4.1.2. Aktivitetet për edukimin shëndetësor të popullatës për parandalimin e sëmundjeve, specifikisht për secilën gjini

Statusi: Të realizuara përmes QKMF – pa të dhëna specifike. Aktivitete për ndërgjegjësimin rreth sëmundjeve të zakonshme janë mbajtur me komunitet-

in përmes stafit shëndetësor lokal. Edhe pse angazhimi është i pranishëm, nuk janë mbajtur statistika mbi pjesëmarrjen apo përfituesit të ndarë sipas gjinisë.

4.1.3. Vetëdijësimi i prindërve për identifikimin e hershëm të problemeve zhvillimore dhe të shëndetit mendor te fëmijët

Statusi: I pa dokumentuar – aktivitete të mundshme, por mungojnë të dhënat. Sipas DShMS-së, mund të kenë ndodhur aktivitete në këtë drejtim, por nuk ka informacione të sakta apo evidencë të mbledhur për të verifikuar këtë veprimtari.

4.1.4. Aktivitete vetëdijësuese për diagnostikim në kuadër të Tetorit Rozë

Statusi: Aktivitete të mundshme, por jo të dokumentuara.

Edhe pse Komuna e Gjilanit është angazhuar tradicionalisht në fushatë për Tetorin Rozë, në këtë rast nuk ka të dhëna të sistemuara që tregojnë organizimin specifik të aktiviteteve për nxitjen e diagnostikimit dhe kontrollave të hershme për kancerin e gjirit.

4.1.5. Përgatitja e materialeve informuese mbi të drejtat dhe shëndetin seksual e riprodhues

Statusi: Nuk ka të dhëna mbi realizimin e këtij aktiviteti. Nuk është evidentuar përgatitje apo shpërndarje e materialeve informuese për grupe të caktuara të shoqërisë mbi të drejtat dhe shëndetin seksual e riprodhues. Ky aktivitet mbetet një boshllëk i rëndësishëm në zbatimin e planit.

4.1.6. Takime informuese mbi të drejtat dhe kujdesin për shëndetin seksual dhe riprodhues

Statusi: Nuk ka informacion mbi realizimin e takimeve. Nuk është raportuar për takime të dedikuara me grupe specifike si gra, të reja, vajza apo burra e djem mbi këtë temë. Mungesa e këtyre aktiviteteve ndikon drejtpërdrejt në edukimin e komunitetit për çështje të ndjeshme si shëndeti seksual.

PËRFUNDIME

Gjatë periudhës janar 2024 deri në mars 2025, Komuna e Gjilanit ka treguar përkushtim të dukshëm ndaj zbatimit të Planit Lokal të Veprimit për Barazi Gjinore. Zbatimi është karakterizuar nga përfshirje ndërsektoriale, koordinim institucional dhe një gamë e gjerë aktivitetesh konkrete, të cilat kanë përfshirë pjesëmarrjen qytetare, subvencionimin ekonomik të grave, ngritjen e kapaciteteve në institucione, dhe ndërgjegjësimin për çështjet gjinore në sektorë të ndryshëm.

Aspektet më të suksesshme të zbatimit:

Buxhetimi i përgjegjshëm gjinor është përfshirë në të gjitha drejtoritë komunale, çka përfaqëson një transformim sistemik në qasjen e qeverisjes lokale.

Mbështetja për gratë ndërmarrëse dhe fermere ka qenë e qëndrueshme përmes subvencioneve, panairove, dhe thirrjeve të dedikuara.

Pjesëmarrja e grave dhe vajzave në kulturë dhe sport është rritur ndjeshëm, me 48% të përfituesve në këto fusha që janë gra.

Politikat për mbrojtje sociale për viktimat e dhunës, nënat vetushqyese dhe persona me aftësi të kufizuara janë zbatuar me mbulim të gjerë dhe ndikim konkret.

Fushat që kërkojnë përmirësim:

Përfaqësimi i grave në vendimmarrje mbetet i ulët. Aktivitetet për lobim dhe takime vetëdijësuese janë të pakta ose mungojnë.

Mungesa e trajnimeve sistematike për zyrtarët komunalë mbi barazinë gjinore dhe lidhshërinë vazhdon të jetë një pengesë për integrimin real të perspektivës gjinore.

Mosfunksionalizimi i databazave dhe mungesa e të dhënave të sistemuara, veçanërisht në shëndetësi dhe arsim, kufizon aftësinë për matjen reale të ndikimit.

Shëndeti seksual dhe riprodhues është fushë ku aktivitetet janë ose të përcaktuara ose të pa dokumentuara, duke treguar një boshllëk serioz në qasjen gjinore në shëndetësi.

REKOMANDIME

1. Rritja e qëndrueshmërisë dhe përhapjes së aktiviteteve vetëdijësuese

- Të organizohen takime vetëdijësuese mbi barazinë gjinore në baza të rregullta dhe në më shumë lokalitete.
- Të angazhohen burime për aktivitete të përsëritura me komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

2. Forcimi i pjesëmarrjes së grave në vendimmarrje

- Të organizohen trajnime të rregullta në leadership dhe pjesëmarrje publike për gratë.
- Të zbatohen masa afirmative ose sanksione në rast të mosrespektimit të përfaqësimit gjinor në Këshillat Lokale.

3. Monitorim dhe transparencë më të strukturuar

- Të publikohen raportet vjetore të zbatimit të planit në faqen zyrtare të komunës.
- Të sigurohet funksionaliteti i vazhdueshëm i databazave për pjesëmarrjen gjinore dhe përfituesit e shërbimeve.

4. Zgjerimi i qasjes në shërbimet sociale dhe shëndetësore me ndjeshmëri gjinore

- Të funksionalizohen çerdhet për fëmijë dhe qendrat rezidenciale për të moshuarit.
- Të zhvillohen fushata për shëndetin seksual dhe riprodhues me materiale dhe takime të dedikuara për grupe të ndryshme gjinore.

5. Mbështetje organizative për gratë në bujqësi dhe ndërmarrësi

- Të themelohen dhe të fuqizohen shoqata të grave fermere për të krijuar zë të përbashkët dhe qasje të barabartë në mbështetje.
- Të sigurohen më shumë fonde për mekanizim bujqësor dhe për gratë në profesione jo-tipike.

6. Edukim i hershëm dhe gjithëpërfshirës

- Të organizohen fushata për regjistrimin në edukimin parashkollor dhe për parandalimin e braktisjes shkollore.
- Të përfshihen psikologët shkollorë në rolin aktiv për sfidimin e stereotipeve gjinore.

7. Formalizimi i përfaqësimit gjinor në komisione dhe rregullore

- Të rishikohen rregulloret ekzistuese për të përfshirë detyrimisht balancën gjinore në komisione dhe bordet vendimmarrëse.

SHTOJCAT

Java e Gruas

8 Mars, 2024

Java e Gruas – Moto: “Ne Për Ato”

Zyrtarja për Barazi Gjinore në bashkëpunim me nënkryetaren dhe nën mbështetjen e zyrës së kryetarit, në kuadër të Javës së Gruas, organizuan një sërë aktivitete që theksojnë rëndësinë e rolit të gruas në familje dhe shoqëri. Me moton “**Ne Për Ato**”, ngjarja synoi sensibilizimin dhe njohjen e kontributit të grave në fushat e ndryshme të jetës.

Aktivitete të realizuara:

- **Hapja e Kampanjës “Java e Gruas”**
Vizita në Institucionet Komunale
 - Homazhe të varrezat e dëshmoreve për nder të Epopesë së UÇK-së
 - Vizita në Forcën e Sigurisë të Kosovës (FSK) dhe institucione të tjera relevante, si dhe dhurimi i gjakut si një akt solidariteti.
 - Homazhe të busti i Nushës dhe Tefikut për të nderuar kontributin e tyre.
- **Vizita Grave Ndërmarrëse**
Vizitë Strehimores për Mbrojtjen e Gruas dhe Fëmijës “Liria”
8 Mars, Dita Ndërkombëtare e Gruas

Seanca solemne e 8 marsit shënoi përmbylljen e Javës së Gruas, ku u theksua rëndësia e Ditës së Gruas, si moment për të reflektuar mbi fuqinë dhe rolin e grave, duke njohur sfidat dhe arritjet e tyre ku gratë kontribuojnë në çdo fushë, përfshirë arsimin, shkencën, kulturën, biznesin dhe politikën, dhe luftojnë për barazi dhe drejtësi gjinore.

Në kuadër të muajit ndërgjegjësues ndërkombëtar për diagnostikimin e hershëm të kancerit të gjirit, më 7 tetor 2024 u hap ekspozita kolektive “Thirrem edhe mua” në Galerinë e Arteve në Gjilan, organizuar nga Drejtoria për Kulturës me mbështetjen e Komunës së Gjilanit

Ekspozita përfshiu 46 artistë nga Kosova, Shqipëria, Maqedonia e Veriut, Lugina e Preshevës, Turqia e Islanda. Përmes punimeve vizuale dhe mesazheve artistike, ajo synoi të sensibilizojë publikun për rëndësinë e kontrolleve rutinë pasive që shpëtojnë jetë.

Me mbështetjen e USAID-it, në kuadër të projektit “Qeverisja e Pronës në Kosovë” implementuar nga organizata KW4W, ZBGJ në bashkëpunim me nënkryetaren e komunës dhe gratë e komunës së Gjilanit, zhvilluan takimin ndërgjegjësues për të drejtat pronësore dhe trashëgimore, një hap i rëndësishëm drejt barazisë dhe drejtësisë në shoqëri.

Hapja e Fushatës “16 Ditë Aktivizëm për Parandalimin e Dhunës ndaj Grave, Dhunës me Bazë Gjinore dhe Dhunës në Familje”, me moton: “Sot dhe çdo ditë tjetër.”

- **Sesione informuese për parandalimin e dhunës ndaj grave**, të realizuara për nxënësit e shkollave të mesme të Komunës, ku u trajtuan aspekte të rëndësishme të dhunës dhe mënyrat e parandalimit të saj.
- **Vizita në institucione që trajtojnë dhunën**, përfshirë Policinë e Kosovës dhe Strehimoren për mbrojtjen e gruas dhe fëmijës “Liria”, me qëllim informimin dhe përforcimin e bashkëpunimit me këto institucione.
- **Lansimi i një video sensibilizuese**, që ka për qëllim të rrisë ndërgjegjësimin mbi parandalimin e dhunës dhe të ftojë individët të jenë të vetëdijshëm për pasojat e saj.
- **Realizimi i sesioneve informuese për barazinë gjinore dhe parandalimin e dhunës në familje** në shkollat fillore të Komunës së Gjilanit, për të mësuar fëmijët dhe prindërit mbi barazinë gjinore dhe mënyrat e identifikimit dhe parandalimit të dhunës brenda familjes.

ZBGJ organizoi një ligjëratë vetëdijësuese në Shkollën Fillore “Nazmi Hoxha” gjatë muajit shkurt 2025, me temë kryesore barazinë gjinore, parandalimin e dhunës në familje, si dhe promovimin e vlerave të një shoqërie të drejtë dhe pa diskriminim. Qëllimi i ligjëratës ishte të rrisë ndërgjegjësimin e nxënësve dhe mësuesve mbi rëndësinë e trajtimit të barabartë të të gjitha gjinive, duke theksuar se respekti dhe bashkëpunimi janë themeli i një shoqërie të shëndetshme dhe të sigurt për të gjithë.

Më 5 mars 2025, fokusi ka qenë në arsimin formal, ku janë vizituar shkollat të udhëhequra nga gratë.

Më 8 mars 2025, në Ditën Ndërkombëtare të Gruas, është organizuar ceremonia e hapjes ku morën pjesë gra nga fusha të ndryshme, të cilat kanë thyer barrierat dhe kanë arritur të bëhen lidere dhe profesioniste të suksesshme. Në këtë ceremoni u zhvillua një tryezë diskutimi me temën “Fuqizimi i Gruas, Forca për Ndryshim”, ku u theksua roli i gruas në përballimin e sfidave dhe tejkalimin e stereotipeve gjinore.

IZVEŠTAJ O PRAĆENJU

sprovođenja Akcionog plana
za rodnu ravnopravnost u
Opštini Gnjilane

UVOD

Ovaj izveštaj je deo projekta Instrumenta za rodnu ravnopravnost uz podršku Kosovskog centra za rodne studije.

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Inicijative mladih za ljudska prava – Kosovo i ne odražava nužno stavove Kosovskog centra za rodne studije. Fokus ovog izveštaja je na identifikaciji postojećih nedostataka u politikama, strukturama upravljanja i budžetskim praksama opštine u vezi sa rodnom ravnopravnošću.

Fokus ovog izveštaja je na identifikovanju nedostataka i pozitivnih praksi u sprovođenju Akcionog plana za rodnu ravnopravnost, sa ciljem da se daju konkretne preporuke za unapređenje rodne ravnopravnosti u javnim politikama, institucionalnim strukturama i opštinskim budžetskim procesima. Praćenje je zasnovano na sveobuhvatnom i lokalno osetljivom pristupu, sa ciljem povećanja odgovornosti i transparentnosti u vezi sa obavezama u vezi sa rodnom ravnopravnošću na lokalnom nivou.

Nalazi i preporuke izveštaja biće javno predstavljeni kako bi se podstakao dijalog i institucionalno angažovanje. Krajnji cilj je doprinos transparentnijoj, inkluzivnijoj i rodno odgovornoj lokalnoj upravi u opštini Gnjilane.

METODOLOGIJA

Proces praćenja je razvijen prateći kombinovani pristup prilagođen institucionalnoj stvarnosti opštine Gnjilane, sa ciljem procene stepena integracije rodne ravnopravnosti u politike, strukture i prakse opštinske uprave.

Da bi se prikupili pouzdani podaci i obezbedila što sveobuhvatnija analiza, korišćene su kombinovane kvantitativne i kvalitativne metode istraživanja putem intervjua i fokus grupa.

Konkretnije:

Sprovedeni su polu-strukturirani intervjui sa institucionalnim predstavnicima pet direkcija opštine Gnjilane koji imaju direktnu ulogu u sprovođenju Plana za rodnu ravnopravnost. Uključene direkcije su bile:

- Direkcija za obrazovanje
- Direkcija za zdravstvo i socijalnu zaštitu
- Direkcija za kulturu, omladinu i sport
- Direkcija za poljoprivredu
- Direkcija za ekonomski razvoj

Intervjuisana je službenica za rodnu ravnopravnost opštine Gnjilane, kao ključni akter za koordinaciju i praćenje sprovođenja LAPRR-a.

Obavljen je intervju sa zamenicom predsednika opštine, sa ciljem razumevanja uključenosti političkog nivoa u podržavanje rodno osetljivih politika i sprovođenje rodnog budžetiranja na strateškom nivou.

Organizovana je fokus grupa uz učešće predstavnika civilnog društva i institucionalnih službenika kako bi se razgovaralo o izazovima, iskustvima i mogućnostima za poboljšanje u sprovođenju LAPRR-a i uključivanju rodne perspektive u lokalne politike.

Ova uravnotežena metodologija je omogućila prikupljanje informacija od različitih aktera i ojačala je analizu uključivanjem različitih rodničkih i društvenih perspektiva.

Uz prethodnu saglasnost ispitanika i učesnika fokus grupa, svi intervjui su snimljeni radi interne analize i osiguranja tačnosti.

NALAZI

Opština Gnjilane je poslednjih godina pokazala kontinuiranu posvećenost izgradnji sveobuhvatnog pristupa rodnoj ravnopravnosti, institucionalizujući svoje napore kroz Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost za period 2024-2026. Ovaj plan ima za cilj unapređenje položaja žena i devojaka u svim oblastima života, sa posebnim fokusom na njihovo uključivanje u ekonomski razvoj, učešće u donošenju odluka, socijalnu podršku i kulturno osnaživanje.

Sprovođenje plana je rezultat opsežne međuinstitucionalne saradnje koja počinje sa Kancelarijom za rodnu ravnopravnost, koja igra koordinirajuću i nadzornu ulogu tokom celog procesa. Kancelarija je odgovorna za povezivanje opštinskih direkcija sa ciljevima plana, kao i za prikupljanje podataka i praćenje napretka u sprovođenju. Kroz redovne sastanke sa direktorima direkcija i učešće civilnog društva, cilj je da se osigura da rodna ravnopravnost nije samo formalna obaveza, već opipljiva stvarnost u životima građana.

Jedna od oblasti u kojoj se ova posvećenost najjasnije ogleda jeste ekonomsko osnaživanje žena. Opština Gnjilane je odlučila da treću godinu zaredom dodeli subvencije namenjene preduzetnicama. Svake godine desetina žena imaju koristi od osnivanja ili razvoja sopstvenih preduzeća, od rukotvorina i poljoprivrede do tehnoloških i kreativnih usluga. Ovo je omogućeno zahvaljujući bliskoj saradnji između Kancelarije za rodnu ravnopravnost, Direkcije za ekonomski razvoj i Direkcije za poljoprivredu. Identifikovani su opipljivi uspesi, sa novim preduzećima koja vode žene, a koja su sada održiva i doprinose lokalnom razvoju. Pored finansijske podrške, organizovani su i sajmovi i promocije proizvoda, stvarajući nove prostore za izlaganje i umrežavanje žena.

Direkcija za poljoprivredu je posebno preduzela korake kako bi dala prioritet ženama poljoprivrednicima prilikom dodele subvencija i tehničke podrške. Ona ima detaljnu bazu podataka koja pomaže u identifikovanju potreba žena u poljoprivredi i usmeravanju relevantnih politika. Istovremeno, naponi da se žene uključe u poljoprivredne sajmove smatraju se važnim korakom u povećanju njihove vidljivosti i profesionalnog samopouzdanja.

Još jedna oblast u kojoj je rodna ravnopravnost snažno institucionalizovana je kultura i sport. Direkcija za kulturu, omladinu i sport sistematski je uključivala rodnu ravnopravnost u svaki javni poziv za finansiranje. Oko 48% korisnika su žene i devojke, a ovaj procenat je odraz održivog i svesnog rada na stvaranju jednakih prostora. Drugi projekti, poput postavljanja biste „Heroine“ i izložbi ženskih NVO-a, dodatno su ojačali prisustvo žena u javnom životu i u kolektivnom sećanju grada.

U obrazovanju su preduzeti konkretni koraci za olakšavanje položaja žena, kao što je korišćenje pola i starosti kao kriterijuma pri premeštaju nastavnika, kako bi se ženama pomoglo da rade bliže svojim domovima. Iako nije bilo posebne obuke o rodnoj perspektivi za obrazovne službenike, Direkcija za obrazovanje je zajedno sa Direkcijom za zdravstvo i socijalnu zaštitu izgradila nove vrtiće i pokrila troškove za decu samohranih majki. Ovo su konkretni primeri podrške direktno povezane sa rodnom ravnopravnošću.

U međuvremenu, u sektoru zdravstva i socijalne zaštite, opština je sprovela politike koje imaju dubok uticaj na živote žena u potrebi. Tri godine zaredom, troškovi zakupa su pokriveni za žrtve porodičnog nasilja, subvencionisano je porodično odsustvo, a stvoreni su i namenski prostori za nevladine organizacije koje pružaju usluge osobama sa ograničenim sposobnostima, bez troškova zakupa. Ove politike imaju za cilj izgradnju mreže sigurnosti koja pomaže ženama u opasnosti da pronađu stabilnost. Jedan od izazova koje je pomenula ova direkcija je nedostatak jasnog mehanizma za praćenje napretka, kao i kašnjenja u usvajanju budžeta koja utiču na blagovremenu realizaciju planiranih aktivnosti.

Sa političkog nivoa, zamenica predsednika opštine pominje da je rodno budžetiranje postalo deo internih politika u mnogim direkcijama, a korist od žena u sportskim, kulturnim i ekonomskim aktivnostima je značajno povećana. Na primer, samo jedan ženski odbojkaški klub je za godinu dana imao koristi od preko 30 hiljada evra, a takvi projekti su prošireni i na poljoprivredu, sa ciljem motivisanja žena da postanu deo javnih koristi. Investicije u zdravlje žena, kroz opremanje bolnice mamografom i obezbeđivanje pap-testova, smatrane su jednom od najvažnijih intervencija, proširujući se na susedne opštine koje su imale koristi od ovih usluga.

Uključivanje građana u procese donošenja odluka takođe se smatra vitalnim aspektom plana. Javne rasprave su redovno organizovane i objavljene na različitim jezicima koji se govore u opštini. Posebni sastanci su organizovani za nevećinske zajednice, kao što su romska i turska zajednica, koje su izrazile zadovoljstvo uključivanjem i mogućnošću da se pozabave svojim potrebama. Poseban slučaj je romska zajednica, za koju su organizovani besplatni kursevi albanskog i engleskog jezika, u saradnji sa OEBS-om, s obzirom na to da većina njih pohađa školu u paralelnom sistemu na srpskom jeziku.

U diskusijama fokus grupa pokrenuta su važna pitanja vezana za pristup osoba sa ograničenim sposobnostima javnim objektima, potrebu za podrškom pri zapošljavanju i nedostatak jednakih uslova za učešće u društvenom životu. Identifikovani su slučajevi u kojima je opština pokrila plate za prve mesece rada osoba sa ograničenim sposobnostima kao podsticaj za preduzeća koja ih zapošljavaju, ali fizički pristup infrastrukturi i dalje predstavlja problem.

Međutim, izazovi nisu manjkavi. Među najčešće pominjanim su: niska zastupljenost žena na pozicijama donošenja odluka, nedostatak redovne obuke u nekim direkcijama, nedostatak zajedničke baze podataka o rodnoj ravnopravnosti za sve institucije i kašnjenja u usvajanju opštinskog budžeta koja ometaju blagovremenu realizaciju planova. Sprovođenje Zakona o rodnoj ravnopravnosti i zahtev za zastupljenost od 50% i dalje predstavlja ozbiljan izazov na terenu.

SPROVOĐENJE MATRICE LOKALNOG AKCIONOG PLANA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST 2023-2026

Strateški cilj 1: Promovisanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena, mladih žena i devojaka u svoj njihovoj raznolikosti

Specifični cilj 1.1: Povećanje učešća i stvaranje jednakih mogućnosti za liderstvo u političkom i javnom odlučivanju, za žene, mlade žene i devojke, u svoj njihovoj raznolikosti

Ovaj cilj ima za cilj jačanje zastupljenosti žena i devojaka u političkim procesima i strukturama lokalne uprave, kao i uticaj na stvaranje jednakih uslova za učešće i liderstvo u javnom životu. Sprovođenje ovog cilja u opštini Gnjilane fokusirano je na podizanje svesti, učešće u lokalnim savetima, razvoju liderskih kapaciteta i uključivanje rodne ravnopravnosti u međuopštinske agende. Međutim, neke akcije su delimično sprovedene ili nedostaju, što odražava potrebu za kontinuiranim jačanjem.

1.1.1. Sastanci za podizanje svesti sa stanovnicima opštine o važnosti jednakosti u učešću i liderstvu
Status: Sprovedeno (jedan sastanak u 2024. godini)

Održan je sastanak sa zajednicom kako bi se promovisalo ravnopravno učešće polova u donošenju odluka. Iako je ovo pozitivan korak ka podizanju građanske svesti, jedna aktivnost nije dovoljna da bi se pokrenule trajne promene u ponašanju i stavovima.

1.1.2. Sastanci za podizanje svesti o transparentnosti i ravnopravnoj raspodeli sredstava u političkim strankama

Status: Nije sprovedeno

Nije održan nijedan sastanak usmeren na ravnopravnu raspodelu sredstava ženama i muškar-

cima unutar političkih stranaka. Ovo ostaje netaknuto područje i predstavlja očigledan nedostatak u naporima za rodnu ravnopravnost u politici.

1.1.3. Izmena pravilnika za izbor lokalnih saveta za ravnopravnu rodnu zastupljenost

Status: Nije došlo do promena, ali postojeći pravilnik predviđa zastupljenost 50/50. Pravilnik je u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova i predviđa jednaku rodnu zastupljenost u lokalnim savetima. Međutim, nisu preduzete nikakve dodatne afirmativne mere, niti kazne u slučaju nezastupljenosti, što ostavlja mnogo prostora za nepotpunu primenu u praksi.

1.1.4. Sastanci za lobiranje sa članovima Skupštine opštine za sprovođenje pravilnika o rodnoj ravnopravnosti u lokalnim savetima

Status: Nije održan poseban sastanak, jer je pravilnik u skladu sa zakonom. Nije se smatralo neophodnim održavati sastanke za lobiranje radi izmene pravilnika. Međutim, nema dokaza o sastancima usmerenim na lobiranje za efikasnu primenu postojećeg pravilnika.

1.1.5. Informativni sastanci sa ženama i mladim ženama o važnosti učešća u lokalnim savetima
Status: Sprovedeno (jedan sastanak u 2024. godini)

Održan je sastanak radi informisanja i podizanja svesti žena i devojaka o njihovom učešću u lokalnim savetima. Ova aktivnost je važna za motivisanje i izgradnju samopouzdanja u učešću, ali je i dalje ograničena po broju i dugoročnom uticaju.

1.1.6. Identifikacija potreba opštinskih službenika/službenica za obuku u vezi sa ravnopravnošću u donošenju odluka

Status: Nije sprovedeno od strane opštine; samo putem IKAP upitnika

Nije sprovedena unutrašnja opštinska analiza u tu svrhu. Identifikacija potreba se odvijala samo pasivno putem spoljnih instrumenata, bez direktnog i organizovanog pristupa same opštine.

1.1.7. Obuke za liderstvo za pozicije donošenja odluka na lokalnom nivou

Status: Sprovedeno (jedna obuka od strane IKAP-a u 2024. godini)

Sprovedena je obuka 2024. godine, za podizanje kapaciteta u liderstvu, sa fokusom na pripremu za liderske pozicije. Ova aktivnost predstavlja značajan početak, ali za dublji uticaj potrebni su kontinuitet i šire učešće.

1.1.8. Uključivanje rodne perspektive u regionalne i međuopštinske sastanke

Status: Sprovedeno (tri regionalna sastanka u 2024. godini)

Tokom 2024. godine organizovana su tri regionalna sastanka, uključujući i temu rodne ravnopravnosti. Ovo pokazuje dobru institucionalnu posvećenost razmeni međuopštinskih praksi i izazova i promociji kontinuiranog dijaloga o rodnoj ravnopravnosti u regionu.

Specifični cilj 1.2: Povećanje svesti žena, muškaraca, mladih žena, mladića, devojaka i dečaka, u svojoj njihovoj različitosti, o diskriminatornim društvenim normama i rodnim stereotipima, koji promovišu nejednakosti i višestruku i isprepletanu diskriminaciju.

Ovaj cilj ima svrhu da ospori i promeni ukorenjene društvene norme koje reprodukuju rodnu nejednakost. Kroz intervencije podizanja svesti, javnih kampanji i uključivanje marginalizovanih zajednica, opština Gnjilane ima za cilj da izgradi inkluzivnu kulturu u kojoj se rodni stereotipi i višestruka diskriminacija održivo bore. Do sada su napravljeni značajni koraci u nekim pravcima, dok su druge aktivnosti u fazi razvoja ili se suočavaju sa izazovima u angažovanju zajednice.

1.2.1. Otvaranje onlajn ankete na veb stranici opštine o pitanjima stereotipa, nejednakosti i rodne diskriminacije

Status: U toku

Razvijanje onlajn ankete je inicijativa koja ima za

cilj prikupljanje percepcija i iskustava građana u vezi sa rodnom ravnopravnošću i diskriminacijom. Trenutno je ova aktivnost u pripremnj fazi i još nije pokrenuta. Uprkos tome što je moderan i potencijalan alat za razumevanje činjeničnog stanja, kašnjenja u sprovođenju mogu uticati na trajanje i validnost podataka koje ima za cilj da prikupi.

1.2.2. Sastanci za podizanje svesti sa roditeljima radi sprečavanja ranih brakova

Status: Sprovedeno (jedan sastanak 2024. godine, sa 14 učesnika)

Održan je sastanak za podizanje svesti tokom 2024. godine, na kojem su majke i očevi bili uključeni u diskusije o opasnostima ranog braka. Iako je broj učesnika bio skroman, ova aktivnost predstavlja važan korak ka rešavanju problema koji utiče na osnovna prava devojaka, posebno u zajednicama koje su najviše ugrožene.

1.2.3. Sastanci za podizanje svesti o pravima žena i rodnoj ravnopravnosti sa fokusom na zajednice Roma, Aškalija i Egipćana

Status: Nije sprovedeno

Iako je Kancelarija za rodnu ravnopravnost izrazila posvećenost sprovođenju ove aktivnosti, nedostatak odziva ciljanih zajednica dovelo je do toga da se sastanak ne održi.

1.2.4. Kampanja za podizanje svesti o sprečavanju rodno zasnovanog nasilja, uključujući nasilje u porodici

Status: U velikoj meri sprovedeno (šest aktivnosti u 2024. godini)

Pored 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja, opština je tokom cele godine organizovala i druge aktivnosti, uključujući informisanje, diskusije i prisustvo zajednice. Ovo čini kampanju održivijom i neograničenom samo na određeni period, doprinoseći promeni stavova javnosti o veoma osetljivom pitanju.

1.2.6. Priprema poruka i video snimaka za podizanje svesti sa rodno osetljivim sadržajem

Status: Sprovedeno (jedan video/poruka u 2024. godini)

U kontekstu jednog od međunarodnih dana ljudskih prava, napravljen je i objavljen materijal za podizanje svesti o rodnoj ravnopravnosti. Iako je do sada napravljen samo jedan video, značaj ovog formata leži u njegovoj moći da dopre do široke publike i da vizuelno i emocionalno podigne svest.

Specifični cilj 1.3: Povećati mere i akcije opštine koje uzimaju u obzir i sprovode rodnu ravnopravnost i rodno odgovorno budžetiranje

Svrha ovog cilja je uspostavljanje rodne ravnopravnosti kao trajnog standarda u lokalnoj upravi. Fokusira se na izgradnju internih institucionalnih kapaciteta za integraciju rodne perspektive, uspostavljanje praksi rodno odgovornog budžetiranja (ROB) i razvoju alata za prikupljanje i analizu rodnih podataka. Opština Gnjilane je preduzela niz akcija kako bi institucionalizovala ove pristupe na svim nivoima planiranja i sprovođenja, oslanjajući se na među-direkcijsku saradnju, učešće Kancelarije za rodnu ravnopravnost i nove mehanizme za transparentnost i učešće.

1.3.1. Izgradnja kapaciteta za integraciju rodne perspektive i procenu uticaja na rodnu perspektivu u javnim politikama na lokalnom nivou

Status: Sprovedeno (dve obuke)

Održane su dve obuke o uključenju rodne perspektive u javne politike, što je pomoglo da se poveća svest i znanje opštinskih službenika o uticaju koji mere upravljanja imaju na različite rodove. Ovo je jedna od osnovnih intervencija za pripremu terena za osetljivije i pravednije politike.

1.3.2. Izgradnja kapaciteta za rodno odgovorno budžetiranje (ROB)

Status: Delimično sprovedeno (jedna informativna sesija/obuka u 2024. godini)

Iako nije sprovedena formalna detaljna obuka, održane su informativne sesije za službenike i oni su bili uključeni u obuku o ROB-u tokom 2024. godine. Ovo pokazuje posvećenost integraciji rodnog budžetiranja, ali postoji prostor za dalje jačanje u obliku obuka i praksi.

1.3.3. Primena rodno odgovornog budžetiranja od strane svih opštinskih direkcija

Status: Sprovedeno

Sprovođenje ROB-a postalo je deo redovne prakse svih opštinskih direkcija. Ovo predstavlja strukturno dostignuće sa velikim uticajem na planiranje i pravednu raspodelu opštinskih finansijskih resursa.

1.3.4. Priprema jedinstvenih obrazaca za prikupljanje podataka razvrstanih po polu i drugim karakteristikama

Status: Sprovedeno

Pripremljeni su standardni obrasci koji pomažu svim direkcijama i sektorima da prikupe podatke razvrstane po polu i drugim varijablama (sta-

rost, društveni status itd.). Ovo je neophodno za efikasno merenje uticaja opštinskih politika na rodnu ravnopravnost.

1.3.5. Praćenje postojećih javnih politika iz rodne perspektive

Status: Sprovedeno (jedno praćenje u 2024. godini)

Praćenje je sprovedeno 2024. godine i procenivalo je postojeće politike u odnosu na njihov uticaj na rodnu ravnopravnost. Iako samo jednom, ovo predstavlja početak razvoja sistematskog okvira za rodnu analizu javnih politika.

1.3.6. Sastanci u zajednici radi podsticanja učešća žena i mladih žena u javnim raspravama

Status: Sprovedeno (jedan sastanak u 2024. sa 20 učesnika)

Održan je sastanak za podizanje svesti kako bi se podstaklo učešće žena u javnim raspravama, što ostaje jedan od glavnih izazova građanskog angažovanja. Ova aktivnost je imala direktan uticaj na lokalno podizanje svesti.

1.3.7. Kreiranje baze podataka i uključivanje zapisnika u svaku javnu raspravu

Status: Sprovedeno

Na svakom javnom sastanku se vode pisani zapisnici i sastanci se snimaju. Kreirana je funkcionalna baza podataka koja je objavljena na zvaničnoj veb stranici opštine, čime se povećava transparentnost i pristup informacijama.

1.3.8. Otvaranje i održavanje linka na veb-sajtu Opštine za pitanja rodne ravnopravnosti

Status: Sprovedeno

Na zvaničnoj veb stranici opštine pokrenut je poseban odeljak gde se objavljuju plan, izveštaji i druga dokumenta Kancelarije za rodnu ravnopravnost. Ovaj informativni kanal olakšava građanima pristup relevantnim informacijama.

1.3.9. Angažovanje službenika za rodnu ravnopravnost u komisijama koje odlučuju o strateškim orijentacijama i dodeli grantova / subvencija

Status: Sprovedeno (učesće u pet komisija u 2024. godini, i više po potrebi)

SRR je uključen u važne komisije za donošenje odluka i konsultovan je o dodeli subvencija i grantova. Ovo učesće čini rodnu ravnopravnost u strateškim odlukama kredibilnijom.

1.3.10. Prikupljanje osnovnih podataka za sve pokazatelje LAPRR-a

Status: Sprovedeno

Kancelarija za rodnu ravnopravnost prikuplja relevantne podatke o učinku opštine u spro-

vođenju plana. Iako celokupno izveštavanje o planu još nije završeno, podaci o napretku se sistematski beleže.

1.3.11. Objavljivanje glavnih nalaza praćenja LAPRR-a na veb stranici opštine

Status: Nije sprovedeno za ovaj plan

Do sada nije objavljen poseban izveštaj o praćenju za trenutni LAPRR. Objavljene su samo aktivnosti koje se odnose na rodna pitanja na opšti način, a ne posebno strukturirane prema ciljevima plana.

Strateški cilj 2: Promovisanje ekonomskih, socijalnih i prava na dostojanstveno zapošljavanje, kao i osnaživanje devojaka, mladih žena i žena

Specifični cilj 2.1: Povećanje pristupa žena i mladih žena, u svoj njihovoj raznolikosti, uslugama, proizvodima i finansijskim resursima koji utiču na njihovo ekonomsko osnaživanje

Ovaj cilj se fokusira na stvaranje jednakih mogućnosti za žene i devojke u ekonomskoj sferi, kroz finansijsku podršku, uključivanje na tržište, jačanje kapaciteta u poljoprivredi i preduzetništvu, kao i kroz podizanje svesti o imovinskim pravima. Podaci pokazuju da je opština Gnjilane sprovedla niz konkretnih aktivnosti u ovom pravcu, uz široko učešće žena u poljoprivredi i poslovanju, ali neki izazovi i dalje postoje, posebno u organizovanju formalnih struktura kao što su udruženja žena poljoprivrednica.

2.1.1. Organizovanje sajмова preduzeća u vlasništvu žena/mladih žena

Status: Sprovedeno (četiri sajma u 2024, dva u 2025; ukupno 60 žena)

Četiri sajma su organizovana 2024. godine i dva 2025. godine, sa učešćem po deset žena na svakom sajmu. Ove aktivnosti su služile za razmenu iskustava, stvaranje mreža i promociju proizvoda i usluga preduzeća kojima upravljaju žene. Sajmovi su postali važan mehanizam za ekonomsko osnaživanje žena na lokalnom nivou.

2.1.2. Unapređenje žena u netipičnim zanimanjima, poljoprivredi i preduzetništvu

Status: Sprovedeno (četiri aktivnosti u 2024. godini, preko 15 žena promovisano)

Kroz saradnju sa Direkcijom za ekonomski razvoj, sprovedene su posebne promotivne aktivnosti koje imaju za cilj da istaknu uspešne

žene u sektorima gde je njihova zastupljenost tradicionalno niska. Ovo je pomoglo u razbijanju stereotipa i promociji pozitivnih uzora za devojke i mlade žene.

2.1.3. Informativni sastanci za žene poljoprivrednice o uslugama Direkcija za poljoprivredu

Status: Sprovedeno (dva sastanka sa ukupno 163 žene u 2024. godini)

Održani su sastanci kako bi se žene informisale i senzibilisale o beneficijama, poljoprivrednim savetima i procedurama podrške. Na ovim sastancima, žene su dobijale dodatne bodove prilikom prijave za subvencije i opštinske usluge, što je pomoglo u izjednačavanju mogućnosti.

2.1.4. Subvencionisanje žena poljoprivrednica semenom, sadnicama, živinom, plastenicima itd.

Status: Sprovedeno (163 korisnika)

Značajan broj žena je uključen u programe subvencija za poljoprivredne inpute, što doprinosi povećanju njihovog učešća u poljoprivrednom sektoru i razvoju samozapošljavanja u ruralnim područjima.

2.1.5. Podrška ženama sa poljoprivrednom opremom/mehanizmima

Status: Sprovedeno (podržane su tri žene)

Iako u manjem broju, podrška trima ženama poljoprivrednicima poljoprivrednom opremom je važan korak ka tehničkoj nezavisnosti u proizvodnji. Nedostatak mehanizacije je često prepreka za žene koje žele da razviju veće ili modernije farme.

2.1.6. Unapređenje infrastrukture za prodaju poljoprivrednih proizvoda

Status: Nije realizovano (projekat povučen zbog putne infrastrukture)

Projekat izgradnje tezgi za prodaju proizvoda je odložen zbog tehničkih nemogućnosti na terenu. Iako je planiran kao dugoročna intervencija za podršku ženama prodavcima, putna infrastruktura je bila nepremostiva prepreka.

2.1.7. Podrška za uzgoj sitnog voća (maline, jagode, aronije)

Status: Sprovedeno (četiri žene su podržane)

Četiri žene su dobile podršku za uzgoj sitnog voća, diverzifikujući poljoprivredne aktivnosti i stvarajući povoljnije uslove za proizvode sa većom tržišnom vrednošću. Ova podrška predstavlja dobar primer afirmativnih politika u poljoprivredi.

2.1.8. Sastanci za osnivanje udruženja žena poljoprivrednica

Status: Delimičan (sastanci su održani, ali nema konkretnog rezultata)

Iako je održano nekoliko sastanaka sa ženama poljoprivrednicima kako bi se podstaklo formiranje udruženja, funkcionalno udruženje koje vode žene nije osnovano. Postojeće udruženje pčelara vode muškarci. Ovo ukazuje na strukturne izazove i potrebu za daljom organizacionom podrškom.

2.1.9. Izmena pravilnika o dodeli grantova i subvencija, sa afirmativnim merama

Status: Sprovedeno (javni poziv namenjen samo ženama)

Opština je sprovedla afirmativne mere za žene kroz pravilnik i pozive namenjene samo ženama, što je značajno pomoglo povećanju broja korisnica i smanjenju strukturne nejednakosti u korišćenju javnih sredstava.

2.1.10. Kampanja za podizanje svesti o pravu na nasleđivanje i imovinu

Status: Sprovedeno (kampanja sa dve aktivnosti, 45 učesnika – 41 žena, četiri muškarca)

Sprovedene su dve aktivnosti podizanja svesti o imovinskim pravima i nasleđivanju sa fokusom na žene. Kampanja je dosegla 45 ljudi i pomogla u podizanju svesti o pitanjima koja se u praksi često ignorišu, uprkos tome što su zagarantovana zakonom.

Specifični cilj 2.2: Povećanje pristupa žena, muškaraca, mladih žena i muškaraca, devojaka i dečaka, u svojoj njihovoj raznolikosti, kvalitetnim, inkluzivnim i rodno odgovornim socijalnim uslugama

Svrha ovog cilja je izgradnja sveobuhvatnog i rodno osetljivog sistema socijalnih usluga, dajući prednost najmarginalizovanijim grupama: samohranim majkama, osobama sa ograničenim sposobnostima, starijim osobama bez porodične nege i žrtvama rodno zasnovanog nasilja. Aktivnosti koje je preduzela opština Gnjilane odražavale su stvarnu posvećenost ovim grupama, međutim, postoje praznine u sistematizaciji podataka i potreba za jačom institucionalizacijom nekih intervencija.

2.2.1. Subvencionisanje plaćanja vrtića za decu samohranih majki, sa socijalnim problemima i decu majki koje su žrtve porodičnog nasilja

Status: Kontinuirano se sprovodi

Ovu subvenciju redovno primenjuje Direkcija za obrazovanje, obezbeđujući besplatnu inkluziju za decu koja dolaze iz porodica u potrebi ili koja su pogođena nasiljem. Iako ne postoje sistematski podaci o broju korisnika, praksa je održiva i ima direktan uticaj na smanjenje tereta samohranih majki.

2.2.2. Subvencionisanje plaćanja obdaništa u privatnim predškolskim institucijama, uz poštovanje načela rodne ravnopravnosti u kriterijumima za ovu subvenciju.

Status: Nije sprovedeno

Ova aktivnost nije sprovedena i trenutno ne postoji šema subvencija za privatna obdaništa zasnovana na načelima rodne ravnopravnosti. Ovo ostaje neiskorišćen prostor za proširenje pristupa žena zaposlenju i obrazovanju u ranom detinjstvu.

2.2.3. Funkcionalizacija dnevnog centra za osobe sa ograničenim sposobnostima

Status: Delimično sprovedeno (vode NVO, nema potpunih podataka)

Objekat (bivša ambulanta) je stavljen na raspolaganje dvema nevladinim organizacijama koje pružaju usluge deci sa posebnim potrebama. Tamo se pružaju socijalne i obrazovne usluge, ali nedostatak zajedničke baze podataka otežava merenje konkretnog uticaja. Potrebna je veća koordinacija između opštine i NVO-a kako bi se osigurala transparentnost i standardizacija.

2.2.4. Funkcionalizacija rezidencijalnog centra za starije osobe bez porodičnog staranja

Status: U toku

Aktivnost je još uvek u razvoju. Opština planira da stvori takav centar, ali do sada nije operacionalizovan.

2.2.5. Promovisanje volonterstva i uključivanje volonterskih grupa u socijalnu zaštitu

Status: Sprovedeno (inicijativa SRR-a i zamence predsednika opštine)

Jedna od najboljih praksi u sprovođenju ovog cilja je angažovanje volonterskih grupa – uključujući učenike iz četiri srednje škole, psihologe i predstavnike penzionera. Razvijene su inicijative za druženje i brigu o starijim osobama koje žive same, kao i pomoć tokom mesečnih pijaca. Deset starijih osoba je imalo koristi od ove direktne usluge, što je imalo emocionalan i praktičan uticaj na njihove živote.

2.2.6. Subvencija za kiriju za žrtve nasilja, samohrane majke i socijalne slučajeve

Status: Široko primenjeno

U 2024. godini subvencionisano je 21 žena, dok

je u 2025. godini uključeno 47 porodica, mada još uvek u fazi verifikacije. Ovaj program predstavlja direktan oblik podrške koji kombinuje socijalni pristup sa rodnom ravnopravnošću i bezbednošću za žrtve nasilja. Štaviše, spada među najvažnije aktivnosti u pogledu socijalne zaštite žena i devojaka u teškim životnim situacijama.

Strateški cilj 3: Smanjenje rodne nejednakosti u kvalitetnom obrazovanju, kulturi i sportu, za žene, muškarce, mlade žene i muškarce, devojke i dečake, u svoj njihovoj raznolikosti

Specifični cilj 3.1: Obezbeđivanje jednakih mogućnosti za kvalitetno obrazovanje i celoživotno učenje

Svrha ovog cilja je da se obezbedi da sve rodne kategorije imaju jednak pristup kvalitetnom obrazovanju, kao i kulturnim i sportskim aktivnostima. Promoviše inkluziju kroz izgradnju infrastrukture, intervencije podizanja svesti i afirmativne mere za grupe u potrebi, sa posebnim naglaskom na marginalizovane zajednice kao što su Romi, Aškalije i Egipćani.

3.1.1. Kampanja za podizanje svesti radi povećanja stope upisa u predškolsko obrazovanje

Status: Nije sprovedeno

Ova važna aktivnost za promociju jednakosti u ranim fazama obrazovanja do sada nije sprovedena, što ostavlja prazninu u intervencijama za jednakost u ranom obrazovanju, posebno za devojke i decu iz porodica u potrebi.

3.1.2. Izgradnja obdaništa i vrtića sa jednakim pristupom za devojke i dečake

Status: Sprovedeno – novo obdanište izgrađeno 2024. godine

Ova intervencija doprinosi povećanju pristupa predškolskom obrazovanju. Iako nedostaju podaci o broju dece koja imaju koristi i uticaju na rod, izgradnja obdaništa je konkretan korak ka jednakosti u početku obrazovanja.

3.1.3. Aktivnosti podizanja svesti radi sprečavanja napuštanja škole među RAE zajednicama

Status: Nije sprovedeno

Nedostatak ovih aktivnosti je zabrinjavajuće, posebno imajući u vidu visoku stopu napuštanja škole u romskoj, aškalijskoj i egipćanskoj zajednici i nesrazmeran uticaj koji ima na devojke.

3.1.4. Besplatni kursevi albanskog i engleskog jezika za devojke i dečake romske zajednice

Status: Sprovedeno kroz školski sistem

Iako opština nije organizovala posebne kurseve, škole su plaćale tutore za ovu svrhu. OEBS je takođe organizovao nekoliko kurseva albanskog i engleskog jezika za ovu zajednicu. Ova aktivnost je imala pozitivan uticaj na jezičku i obrazovnu integraciju učenika iz nevećinskih zajednica.

3.1.5. Prilagođavanje prostora za sportske aktivnosti romske omladine uz poštovanje rodne osetljivosti

Status: U toku

Pozorište i teniski teren su objekti gde je planirano da se adaptiraju toaleti i svlačionice. Trenutno su u pripremi, ali još uvek nisu funkcionalni za potrebe specifične za rod.

3.1.6. Informativne aktivnosti za prevenciju upotrebe narkotika

Status: Tri aktivnosti u 2024. godini

Doprineli su podizanju svesti među mladima o kritičnom problemu, sa ciljem smanjenja rizika od upotrebe psihoaktivnih supstanci, bez obzira na rod.

3.1.7. Aktivnosti protiv bulizma i rodne diskriminacije u školama

Status: Dve aktivnosti u 2024. godini

Ovo je imalo efekat u rešavanju čestog problema u školama, sa posebnim uticajem na devojke i dečake koji doživljavaju diskriminaciju ili nejednakost zbog rodnog identiteta ili etničke pripadnosti.

3.1.8. Svest o ulozi psihologa u otklanjanju rodne stereotipa

Status: Ne direktno, ali su se psihološki kapaciteti povećali

Iako nisu sprovedene strukturirane aktivnosti podizanja svesti, broj psihologa u školama se povećao – sa 4 nova psihologa u 2024. godini. Fondacija Jahjaga je sprovedla aktivnosti podizanja svesti za roditelje i učenike u 2025. godini.

3.1.9. Orijentacija ka deficitarnim strukama i stručnim školama

Status: Sprovedeno preko privatnih univerziteta 2024. godine

Univerziteti su organizovali sastanke za karijernu orijentaciju, uključujući mladiće i devojke. Ovo je pomoglo da se devojke motivišu da se bave netipičnim oblastima i promovisalo je uključivanje polova u stručno obrazovanje.

3.1.10. Afirmativne mere za upis devojaka/dečaka, mladih žena/mladih muškaraca i žena/muškaraca sa posebnim potrebama u stručne škole.

Status: Sprovedeno kroz dualno učenje i podršku osobama sa ograničenim sposobnostima. Osim dualnog učenja, gde se učenici plaćaju za praktičan rad u preduzećima, 20 osoba sa ograničenim sposobnostima je zaposleno 2024. godine kroz subvencije opštine. Ovo pokazuje dobru praksu za inkluziju u obrazovanje i zapošljavanje.

Specifični cilj: 3.2. Promovisanje uspešnih uzora žena, mladih žena i devojaka, u svoj njihovoj raznolikosti, koje ulažu i aktivno učestvuju u umetnosti, kulturi i sportu.

3.2.1. Izmena i dopuna pravilnika za komisije koji odlučuju o subvencijama u kulturi, omladini i sportu

Status: Delimično sprovedeno – mehanizam postoji, ali nije formalizovan sa obaveznom za rodnu zastupljenost. Postojeći pravilnik (br. 04/2017) o subvencijama za nevladine organizacije takođe uključuje mogućnost uključivanja spoljnih stručnjaka u komisije. Međutim, nisu napravljene nikakve izmene i dopune kako bi se obavezno sankcionisala rodno uravnotežena zastupljenost i uključivanje mladih u komisije. Proces zavisi od prijave u pozivu i često se susreće sa oklevanjem.

3.2.2. Subvencije za NVO-e i kulturne, omladinske i sportske organizacije

Status: Sprovedeno – 48% korisnika su žene i devojke. Visoka rodna zastupljenost je obezbeđena prilikom raspodele sredstava za kulturu, omladinu i sport. Preko 48% korisnika su žene i devojke, što pokazuje posvećenost načelima rodne ravnopravnosti u ovom sektoru.

3.2.3. Razvoj kulturnih i sportskih aktivnosti uz učešće devojaka i mladih žena

Status: Sprovedeno – finansirano 30 aktivnosti. Aktivnosti su sprovodili sami sportski i kulturni klubovi, dok je opština pružila finansijsku podršku. Odbojkaški klub „Drita“, između ostalih, je pozitivan primer učešća žena u sportu.

3.2.5. Promovisanje mladih umetnika kroz „Književnu jesen“

Status: Redovno se sprovodi. U organizaciji NVO „AS Klub Beqir Musliu“, ovaj godišnji kulturni događaj uključuje mlade umet-

nike i izvođače. Inkluzivni proces kroz javne pozive poštuje rodnu ravnotežu i podržava nove talente.

3.2.6. Organizacija sajma „Ejona“

Status: Nije organizovano 2024. godine. Sajam je održan samo 2022. godine. Nije održan 2024. godine zbog problema sa lokacijom. Predstavlja dobar potencijal za promociju lokalne ženske kulture i proizvoda, što bi se moglo vratiti u narednim godinama.

3.2.7. Izložbe „Muza“ i „Ružičasti oktobar“

Status: Pet izložbi su organizovale žene i devojke. Ove izložbe su dobri primeri promocije umetnosti od strane žena, kroz vizuelne forme koje često prenose društvene poruke o jednakosti, svesti i mentalnom i reproduktivnom zdravlju.

3.2.8. Manifestacija „Januarski plamen“

Status: Sprovedeno sa rodnom zastupljenošću od oko 40% žena. Ovaj značajan kulturni događaj, organizovan uz podršku Ministarstva kulture, podjednako je uključio i muške i ženske umetnike, učvršćujući tradiciju učešća žena na nacionalnoj umetničkoj sceni.

3.2.9. Kreiranje baze podataka o rodnom učešću u kulturnim, umetničkim i sportskim aktivnostima

Status: Kreirano, ali trenutno nije aktivno. Baza podataka postoji, ali trenutno nije funkcionalna. Ovo je važan izvor za procenu rodne ravnopravnosti i trebalo bi je redovno ažurirati kako bi se osiguralo efikasno praćenje.

Strateški cilj 4: Promovisanje zdravlja i seksualnih i reproduktivnih prava

Specifični cilj 4.1: Unapređenje rodne ravnopravnosti kroz inkluzivnost u promociji, nezi i zdravstvenom obrazovanju, kao i u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja

Ovaj cilj ima za cilj jačanje rodne ravnopravnosti kroz podizanje svesti, obrazovanje i jednak pristup zdravstvenoj zaštiti, sa posebnim naglaskom na seksualno i reproduktivno zdravlje. Cilj je da žene, devojke, muškarci i dečaci, u svojoj svojoj različitosti, imaju znanje i pravedan pristup zdravstvenim pravima i uslugama koje su relevantne za rodnu ravnopravnost i personalizovanu negu.

4.1.1. Održavanje aktivnosti podizanja svesti o bolestima koje najviše pogađaju žene i devojke

Status: Kontinuirano se sprovodi – nema statistike

Glavni centar porodične medicine (GCPM) organizovao je aktivnosti podizanja svesti za žene i devojke, uključujući predavanja i objašnjenja o bolestima kao što su rak dojke, dijabetes i drugi problemi reproduktivnog zdravlja. Međutim, nedostatak dokumentovane statistike otežava merenje stvarnog uticaja ovih aktivnosti.

4.1.2. Aktivnosti zdravstvenog obrazovanja stanovništva za prevenciju bolesti, posebno za svaki rod

Status: Sprovedeno preko GCPM-a – nema konkretnih podataka

Lokalno zdravstveno osoblje je organizovalo aktivnosti podizanja svesti o uobičajenim bolestima u zajednici. Iako je angažovanje prisutno, nisu vođeni statistički podaci o učešću ili korisnicima razvrstani po rodu.

4.1.3. Podizanje svesti roditelja o ranom otkrivanju razvojnih i mentalnih zdravstvenih problema kod dece

Status: Nedokumentovano – moguće aktivnosti, ali nedostaju podaci

Prema DZSZ-u, aktivnosti u tom pogledu su se možda dogodile, ali nisu prikupljene tačne informacije ili dokazi koji bi potvrdili ovu aktivnost.

4.1.4. Aktivnosti podizanja svesti o dijagnostifikovanju u okviru Ružičastog oktobra

Status: Moguće aktivnosti, ali nisu dokumentovane

Iako se opština Gnjilane tradicionalno angažuje u kampanjama „Ružičasti oktobar“, u ovom slučaju ne postoje sistematizovani podaci koji pokazuju konkretnu organizaciju aktivnosti za promociju rane dijagnoze i skrininga raka dojke.

4.1.5. Priprema informativnih materijala o pravima i seksualnom i reproduktivnom zdravlju

Status: Nema podataka o sprovođenju ove aktivnosti.

Nema dokaza o pripremi ili distribuciji informativnih materijala za određene grupe društva o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima. Ova aktivnost ostaje značajan nedostatak u sprovođenju plana.

4.1.6. Informativni sastanci o pravima i nezi seksualnog i reproduktivnog zdravlja

Status: Nema informacija o realizaciji sastanaka

Nema izveštaja o posebnim sastancima sa određenim grupama kao što su žene, mlade žene, devojke ili muškarci i dečaci na ovu temu. Nedostatak ovih aktivnosti direktno utiče na obrazovanje zajednice o osetljivim pitanjima kao što je seksualno zdravlje.

ZAKLJUČCI

Tokom perioda od januara 2024. do marta 2025. godine, opština Gnjilane je pokazala vidljivu posvećenost sprovođenju Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost. Sprovođenje je okarakterisano međusektorskim učešćem, institucionalnom koordinacijom i širokim spektrom konkretnih aktivnosti, koje su obuhvatale građansko učešće, ekonomsko subvencionisanje žena, izgradnju kapaciteta u institucijama i podizanje svesti o pitanjima roda u različitim sektorima.

Najuspešniji aspekti sprovođenja:

Rodno odgovorno budžetiranje je uključeno u sve opštinske direkcije, što predstavlja sistemsku transformaciju u pristupu lokalnoj upravi.

Podrška ženama preduzetnicama i poljoprivrednicama je dosledna kroz subvencije, sajmove i namenske pozive.

Učešće žena i devojaka u kulturi i sportu značajno je povećano, pri čemu je 48% korisnika u ovim oblastima žena.

Politike socijalne zaštite za žrtve nasilja, samohrane majke i osobe sa ograničenim sposobnostima sprovedene su sa širokim pokrivanjem i konkretnim uticajem.

Oblasti koje zahtevaju poboljšanje:

Zastupljenost žena u procesima donošenja odluka ostaje niska. Aktivnosti lobiranja i sastanci za podizanje svesti su malobrojni ili ih uopšte nema.

Nedostatak sistematske obuke za opštinske službenike o rodnoj ravnopravnosti i liderstvu i dalje predstavlja prepreku stvarnoj integraciji rodne perspektive.

Nefunkcionalne baze podataka i nedostatak sistematizovanih podataka, posebno u zdravstvu i obrazovanju, ograničavaju mogućnost istinskog merenja uticaja.

Seksualno i reproduktivno zdravlje je oblast u kojoj su aktivnosti ili nerealizovane ili nedokumentovane, što ukazuje na ozbiljan jaz u rodnom pristupu zdravlju.

PREPORUKE

1. Povećanje održivosti i širenja aktivnosti podizanja svesti

- Redovno i na više lokacija organizovati sastanke za podizanje svesti o rodnoj ravnopravnosti.
- Posvetiti resurse redovnim aktivnostima sa zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana.

2. Jačanje učešća žena u donošenju odluka

- Organizovati redovnu obuku za žene o liderstvu i javnom učešću.
- Sprovesti afirmativne mere ili sankcije u slučaju nepoštovanja rodne zastupljenosti u lokalnim savetima.

3. Strukturiranje praćenje i transparentnost

- Godišnji izveštaji o sprovođenju plana trebalo bi da budu objavljeni na zvaničnoj veb stranici opštine.
- Obezbediti kontinuiranu funkcionalnost baza podataka o rodnom učešću i korisnicima usluga.

4. Proširenje pristupa socijalnim i zdravstvenim uslugama koje vode računa o rodnoj ravnopravnosti

- Omogućiti rad vrtića i stambenih centara za starije osobe.
- Razviti kampanje za seksualno i reproduktivno zdravlje sa materijalima i sastancima posvećenim različitim rodним grupama.

5. Organizaciona podrška ženama u poljoprivredi i preduzetništvu

- Osnivanje i jačanje udruženja žena poljoprivrednica radi stvaranja zajedničkog glasa i jednakog pristupa podršci.
- Obezbediti više sredstava za poljoprivrednu mehanizaciju i za žene u netipičnim strukama.

6. Rano i inkluzivno obrazovanje

- Organizovati kampanje za upis u predškolsko obrazovanje i za prevenciju napuštanja škole.
- Uključiti školske psihologe u aktivnu ulogu u borbi protiv rodних stereotipa.

7. Formalizacija rodne zastupljenosti u komisijama i pravilnicima

- Preispitati postojeće pravilnike kako bi se obavezno uključila rodna ravnoteža u komisijama i odborima koji donose odluke.

PRILOZI

Nedelja žena

8. mart 2024.

Nedelja žena – moto: „Mi za njih“

Službenica za rodnu ravnopravnost, u saradnji sa zamenicom predsednika opštine i uz podršku kabineta predsednika opštine, u okviru Nedelje žena, organizovala je niz aktivnosti koje ističu važnost uloge žena u porodici i društvu. Sa motom „**Mi za njih**“, događaj je imao za cilj podizanje svesti i prepoznavanje doprinosa žena u različitim oblastima života.

Sprovedene aktivnosti:

- **Otvaranje kampanje „Nedelja žena“**
Poseta opštinskim institucijama
 - Počast grobljima palih boraca u čast epopeje OVK
 - Poseta Kosovskim bezbednosnim snagama (KBS) i drugim relevantnim institucijama, kao i dobrovoljno davanje krvi kao čin solidarnosti.
 - Počast kod biste Nuše i Tefika u čast njihovog doprinosa.
- **Poseta ženama preduzetnicama**
Poseta prihvatilištu za zaštitu žena i dece „Liria“
8. mart, Međunarodni dan žena

Svečana sednica 8. marta označila je završetak Nedelje žena, gde je istaknut značaj Dana žena, kao trenutka za razmišljanje o moći i ulozi žena, prepoznajući njihove izazove i dostignuća gde žene doprinose u svakoj oblasti, uključujući obrazovanje, nauku, kulturu, poslovanje i politiku, i bore se za rodnu ravnopravnost i pravdu.

U okviru međunarodnog meseca podizanja svesti o ranom otkrivanju raka dojke, 7. oktobra 2024. godine, u Umetničkoj galeriji u Gnjilanu otvorena je kolektivna izložba „Pozovi i mene“, koju je organizovala Direkcija za kulturu uz podršku opštine Gnjilane.

Na izložbi je predstavljeno 46 umetnika sa Kosova, Albanije, Severne Makedonije, Preševske doline, Turske i Islanda. Kroz vizuelne radove i umetničke poruke, cilj je bio da se podigne svest javnosti o važnosti rutinskih pasivnih pregleda koji spašavaju živote.

Uz podršku USAID-a, u okviru projekta „Upravljanje imovinom na Kosovu“ koji sprovodi organizacija KW4W, SRR je u saradnji sa zamenicom predsednika opštine i ženama opštine Gnjilane održali su sastanak za podizanje svesti o pravima na imovinu i nasleđivanje, što je važan korak ka jednakosti i pravdi u društvu.

Otvaranje kampanje „16 dana aktivizma za prevenciju nasilja nad ženama, rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici“, sa motom: „Danas i svaki drugi dan“.

- **Informativne sesije o prevenciji nasilja nad ženama**, održane za učenike srednjih škola u opštini, na kojima su obrađeni važni aspekti nasilja i načini njegovog sprečavanja.
- **Posete institucijama koje se bave problemom nasilja**, uključujući policiju Kosova i Prihvatilište za zaštitu žena i dece „Liria“, sa ciljem informisanja i jačanja saradnje sa ovim institucijama.
- **Pokretanje videa za podizanje svesti**, koji ima za cilj da podigne svest o prevenciji nasilja i pozove pojedince da budu svesni njihovih posledica.
- **Sprovođenje informativnih sesija o rodnoj ravnopravnosti i sprečavanju nasilja u porodici** u osnovnim školama u opštini Gnjilane, kako bi se deca i roditelji edukovali o rodnoj ravnopravnosti i načinima identifikacije i sprečavanja nasilja u porodici.

SRR je organizovala predavanje za podizanje svesti u Osnovnoj školi „Nazmi Hoxha“ tokom februara 2025. godine, sa glavnom temom rodne ravnopravnosti, sprečavanja porodičnog nasilja i promocije vrednosti pravednog i nediskriminatornog društva. Cilj predavanja bio je podizanje svesti među učenicima i nastavnicima o važnosti jednakog tretmana svih rodova, ističući da su poštovanje i saradnja temelj zdravog i bezbednog društva za sve.

Dana 5. marta 2025. godine fokus je bio na formalnom obrazovanju, gde su posećene škole koje vode žene.

Dana 8. marta 2025. godine, na Međunarodni dan žena, organizovana je ceremonija otvaranja kojoj su prisustvovalе žene iz različitih oblasti, koje su prevazišle barijere i uspele da postanu uspešne liderke i stručnjakinje. Na ovoj ceremoniji održan je okrugli sto na temu „Osnaživanje žena, snaga za promene“, gde je naglašena uloga žena u suočavanju sa izazovima i prevazilaženju rodniх stereotipa.

MONITORING REPORT

on the Implementation of
the Gender Equality Action
Plan in the Municipality of
Gjilan/Gnjilane

INTRODUCTION

This report is part of the Gender Equality Facility project supported by the Kosovar Centre for Gender Studies.

The content of this publication is the sole responsibility of Youth Initiative for Human Rights – Kosovo and does not necessarily reflect the views of the Kosovar Gender Studies Center. The focus of this report is to identify existing gaps in the municipality's policies, governance structures and budgetary practices in relation to gender equality.

The focus of this report is to identify gaps and positive practices in the implementation of the Local Gender Action Plan, with the aim of providing concrete recommendations for advancing gender equality in public policies, institutional structures and municipal budget processes. The monitoring is built on a comprehensive and context-sensitive approach, aiming to increase accountability and transparency in relation to gender commitments at the local level.

The findings and recommendations of the report will be presented publicly to encourage dialogue and institutional engagement. The ultimate goal is to contribute to a more transparent, inclusive and gender responsive local governance in the Municipality of Gjilan/Gnjilane.

METHODOLOGY

The monitoring process has been conducted following a combined approach adapted to the institutional reality of the Municipality of Gjilan/Gnjilane, with the aim of assessing the degree of gender mainstreaming into the policies, structures and practices of municipal governance.

To collect reliable data and ensure the most comprehensive analysis possible, mixed quantitative and qualitative research methods were used through interviews and focus groups.

Specifically:

Semi-structured interviews were conducted with institutional representatives from five directorates of the Municipality of Gjilan/Gnjilane that have a direct role in the implementation of the Gender Equality Plan. The directorates involved were:

- Directorate of Education
- Directorate of Health and Social Welfare
- Directorate of Culture, Youth and Sports
- Directorate of Agriculture
- Directorate of Economic Development

The Gender Equality Officer of the Municipality of Gjilan/Gnjilane was interviewed, as a key actor for coordinating and monitoring the implementation of the LGAP.

An interview was conducted with the vice-mayor, with the aim of understanding the involvement of the political level in supporting gender-sensitive policies and implementing gender budgeting at the strategic level.

A focus group was organized with the participation of civil society representatives and institutional officials to discuss challenges, experiences and opportunities for improvement in the implementation of the LGAP and the inclusion of a gender perspective in local policies.

This balanced methodology has enabled the collection of information from different actors and has strengthened the analysis through the inclusion of different gender and social perspectives.

With the prior consent of the interviewees and focus group participants, all interviews were recorded for the purposes of internal analysis and ensuring accuracy.

FINDINGS

In recent years, the Municipality of Gjilan/Gnjilane has shown continuous commitment to building a comprehensive approach to gender equality, institutionalizing its efforts through the Local Action Plan for Gender Equality for the period 2024-2026. This plan aims to advance the position of women and girls in all areas of life, with a special focus on their inclusion in economic development, decision-making participation, social support and cultural empowerment.

The implementation of the plan is the result of extensive inter-institutional cooperation that begins with the Office for Gender Equality, which plays a coordinating and supervisory role throughout the process. The Office is responsible for linking municipal directorates with the objectives of the plan, as well as for collecting data and monitoring progress in implementation. Through regular meetings with directors of directorates and the participation of civil society, the aim is to ensure that gender equality is not just a formal commitment, but a tangible reality in the lives of citizens.

One of the areas where this commitment is most clearly reflected is the economic empowerment of women. The Municipality of Gjilan/Gnjilane has decided to allocate subsidies dedicated to women entrepreneurs for the third year in a row. Every year, dozens of women benefit to establish or develop their own businesses, from handicrafts and agriculture to technological and creative services. This has been made possible thanks to close cooperation between the Office for Gender Equality, the Directorate of Economic Development and the Directorate of Agriculture. Tangible successes have been identified, with start-ups led by women that are now sustainable and contributing to local development. In addition to financial support, fairs and product promotions have also been organized, creating new opportunities for exposure and networking for women.

The Directorate of Agriculture, in particular, has taken steps to prioritize women farmers in the allocation of subsidies and technical support. It has a detailed database that helps identify the needs of women in agriculture and guide relevant policies. At the same time, efforts to include women in agricultural fairs have been seen as an important step in increasing their visibility and professional self-confidence.

Another area where gender equality is strongly institutionalized is culture and sport. The Directorate for Culture, Youth and Sport has systematically included gender equality in every public call for funding. Around 48% of beneficiaries are women and girls, and this percentage is a reflection of a sustainable and conscious work to create equal opportunities. Other projects, such as the installation of the "Heroine" bust and exhibitions by wom-

en's NGOs, have further strengthened the presence of women in public life and in the collective memory of the city.

In education, specific steps have been taken to facilitate the position of women, such as using gender and age as criteria in the transfer of teachers, to help women work closer to their homes. Although there has been no specific training on the gender perspective for education officials, the Directorate of Education together with the Directorate of Health and Social Welfare have built new nurseries and covered the costs for children of single mothers. These are concrete examples of support directly related to gender equality.

Meanwhile, in the health and social welfare sector, the municipality has implemented policies that have a profound impact on the lives of women in need. For three years in a row, rental costs have been covered for victims of domestic violence, maternity leave has been subsidized, and dedicated spaces have been created for NGOs that provide services to people with disabilities, free of rental costs. These policies aim to build a safety net that helps women at risk find stability. One of the challenges mentioned by this directorate is the lack of a clear mechanism for monitoring progress, as well as delays in budget approval that affect the timely implementation of planned activities.

From a political level, the vice-mayor mentions that gender budgeting has become part of internal policies in many directorates, and the benefit of women in sports, cultural and economic activities has increased significantly. For example, just one girls' volleyball club has benefited over 30 thousand euros in one year, and such projects have also been extended to agriculture, with the aim of motivating women to become part of public benefits. Investments in women's health, through equipping the hospital with mammography and providing pap tests, have been considered among the most important interventions, extending to neighboring municipalities that have benefited from these services.

Citizen involvement in decision-making processes has also been considered a vital aspect of the plan. Public hearings have been organized regularly and published in the different languages spoken in the municipality. Special meetings have been organized for non-majority communities, such as the Roma and Turkish communities, who have expressed their satisfaction with the inclusion and the opportunity to address their needs. A special case is that of the Roma community, for which free Albanian and English language courses have been organized, in cooperation with the OSCE, considering that most of them attend school in the parallel system in the Serbian language.

From the focus group discussions, important issues related to the access of persons with disabilities to public facilities, the need for support in employment, and the lack of equal conditions for participation in social life were raised. Cases were identified where the municipality has covered the salaries for the first months of work for persons with disabilities as an incentive for businesses that employ them, but physical access to infrastructure continues to be a problem.

However, challenges remain. Among the most mentioned are: the low representation of women in decision-making positions, the lack of regular training in some directorates, the lack of a common gender database for all institutions, and delays in the approval of the municipal budget that hinder timely implementation of plans. The implementation of the Law on Gender Equality and the requirement for 50% representation still remains a serious challenge on the ground.

IMPLEMENTATION OF THE MATRIX FOR LOCAL GENDER ACTION PLAN 2023-2026

Strategic Objective 1: Promoting gender equality and empowering women, young women and girls in all their diversity

Specific Objective 1.1: Increase participation and create equal opportunities for leadership in political and public decision-making, for women, young women and girls, in all their diversity

This objective aims to strengthen the representation of women and girls in political processes and local government structures, as well as to influence the creation of equal conditions for participation and leadership in public life. The implementation of this objective in the Municipality of Gjilan/Gnjilane has focused on awareness-raising, participation in Local Councils, development of leadership capacities, and gender inclusion in inter-municipal agendas. However, some actions have been partially implemented or are missing, reflecting the need for continuous reinforcement.

1.1.1. Awareness-raising meetings with residents of the municipality on the importance of equality in participation and leadership

Status: Implemented (one meeting in 2024)
A community meeting was held to promote equal gender participation in decision-making. While this is a positive step towards raising civic awareness, a single activity is insufficient to incite lasting changes in behavior and attitudes.

1.1.2. Awareness-raising meetings for transparency and equal allocation of funds in political parties

Status: Not implemented
No meeting has been held with the aim of ensuring the equal distribution of funds for women and men within political parties. This remains

an unaddressed area and represents a clear gap in efforts toward gender equality in politics.

1.1.3. Amendment of the regulation for the election of Local Councils for equal gender representation

Status: There has been no change, but the existing regulation provides for 50/50 representation

The regulation is in line with the Law on Gender Equality and provides for equal gender representation in Local Councils. However, no additional affirmative measures have been taken, nor penalties in case of non-representation, leaving much room for incomplete implementation in practice.

1.1.4. Lobbying meetings with members of the Municipal Assembly for the implementation of the regulation on gender equality in Local Councils

Status: No specific meeting was held, as the regulation is in accordance with the law. It was not deemed necessary to hold lobbying meetings to change the regulation. However, there is no evidence of meetings aimed at lobbying for the effective implementation of the existing regulation.

1.1.5. Informational meetings with women and young women on the importance of participation in Local Councils

Status: Implemented (one meeting in 2024)
A meeting was held to inform and raise awareness of women and girls on inclusion in local councils. This activity is important for motivating and building confidence in participation, but remains limited in number and long-term impact.

1.1.6. Identification of the needs of municipal officials for training regarding equality in decision-making

Status: Not conducted by the municipality; only through IKAP questionnaires

No internal municipal analysis has been conducted for this purpose. The identification of needs has only occurred passively through external instruments, without a direct and organized approach by the municipality itself.

1.1.7. Leadership training for decision-making positions at the local level

Status: Implemented (one training by IKAP in 2024)

A leadership capacity building training was conducted in 2024, with a focus on preparing for leadership positions. This activity represents a significant start, but for a deeper impact, continuity and broader involvement are required.

1.1.8. Inclusion of gender perspective in regional and inter-municipal meetings

Status: Implemented (three regional meetings in 2024)

Three regional meetings were organized during 2024, including the topic of gender equality. This demonstrates a good institutional commitment to sharing inter-municipal practices and challenges and to promoting ongoing dialogue on gender equality in the region.

Specific Objective 1.2: Increasing the awareness of women, men, young women, young men, girls and boys, in all their diversity, on discriminatory social norms and gender stereotypes, which promote inequalities and multiple and intersecting discrimination.

This objective aims to challenge and change entrenched social norms that reproduce gender inequality. Through awareness-raising interventions, public campaigns and the involvement of marginalized communities, the Municipality of Gjilan/Gnjilane aims to build an inclusive culture where gender stereotypes and multiple discrimination are sustainably combated. So far, significant steps have been made in some directions, while other activities are in the development phase or face challenges in community engagement.

1.2.1. Opening an online survey on the municipality's website on issues of stereotypes, inequality and gender discrimination

Status: In process

The development of an online survey is an initiative that aims to collect perceptions and experiences from citizens regarding gender equality and discrimination. Currently, this activity is in the preparatory phase and has not yet been launched. Despite being a modern and potential tool for understanding the factual situation, delays in implementation may affect the duration and validity of the data it aims to collect.

1.2.2. Awareness-raising meetings with parents to prevent early marriages

Status: Implemented (one meeting in 2024, with 14 participants)

An awareness-raising meeting was held during 2024, involving mothers and fathers in discussions on the dangers of early marriage. Although the number of participants was modest, this activity marks an important step towards addressing an issue that affects the fundamental rights of girls, especially in communities at highest risk.

1.2.3. Awareness-raising meetings on women's rights and gender equality with a focus on the Roma, Ashkali and Egyptian communities

Status: Not implemented

Although the Office for Gender Equality has expressed commitment to implementing this activity, the lack of response from the targeted communities led to the meeting not taking place.

1.2.4. Awareness campaign for the prevention of gender-based violence, including domestic violence

Status: Extensively implemented (six activities in 2024)

Beyond the 16 Days of Activism against Gender-Based Violence, the municipality has also organized other activities throughout the year, including information, discussions and community presence. This makes the campaign more sustainable and not limited to a specific period, contributing to changing public attitudes on a very sensitive issue.

1.2.6. Preparation of awareness-raising messages and videos with gender-sensitive content

Status: Implemented (one video/message in 2024)

A gender-sensitive awareness-raising material has been produced and released in the context of one of the international human rights days. Although only one video has been produced so far, the importance of this format lies in its power to reach out to wide audiences and to raise awareness visually and emotionally.

Specific Objective 1.3: Increase the Municipality's measures and actions that take into account and implement gender mainstreaming and gender responsive budgeting

This objective aims to establish gender equality as a permanent standard in local governance. It focuses on building internal institutional capacities for gender mainstreaming, establishing gender responsive budgeting (GRB) practices, and developing tools for gender data collection and analysis. The Municipality of Gjilan/Gnjilane has undertaken a series of actions to institutionalize these approaches at all levels of planning and implementation, relying on inter-directorate cooperation, the involvement of the Office for Gender Equality, and new mechanisms for transparency and participation.

1.3.1. Capacity building for gender mainstreaming and gender impact assessment in public policies at the local level

Status: Implemented (two trainings)

Two trainings on gender mainstreaming in public policies were conducted, which helped increase the awareness and knowledge of municipal officials on the impact that governance measures have on different genders. This is one of the fundamental interventions to lay the ground for more sensitive and equitable policies.

1.3.2. Capacity building for gender responsive budgeting (GRB)

Status: Partially implemented (one information/training session in 2024)

Although there has been no formal in-depth training, information sessions have been held for officials and they have been included in a training on the GRB during 2024. This shows commitment to integrating gender budgeting, but there is room for further strengthening in the form of training and practice.

1.3.3. Application of gender responsive budgeting by all municipal directorates

Status: Implemented

The implementation of the GRB has become part of the regular practice of all municipal directorates. This constitutes a structural achievement with a major impact on the planning and fair distribution of municipal financial resources.

1.3.4. Preparation of unified forms for collecting data disaggregated by sex and other characteristics

Status: Implemented

Standard forms have been prepared that help all directorates and sectors collect data disaggregated by gender and other variables (age, social status, etc.). This is essential for effectively measuring the gender impact of municipal policies.

1.3.5. Monitoring existing public policies from a gender perspective

Status: Implemented (one monitoring in 2024)

A monitoring exercise was carried out in 2024 that assessed existing policies in relation to their gender impact. Although only once, this constitutes a start for the development of a systematic framework for gender analysis of public policies.

1.3.6. Community meetings to encourage the participation of women and young women in public hearings

Status: Implemented (one meeting in 2024 with 20 participants)

An awareness-raising meeting was held to encourage women's participation in public hearings, which remains one of the main challenges of civic engagement. This activity had a direct effect on local awareness.

1.3.7. Creation of the database and inclusion of the record keepers in each public hearing

Status: Implemented

Written minutes are kept at every public meeting and meetings are recorded. A functional database has been created, which is published on the official website of the municipality, increasing transparency and access to information.

1.3.8. Opening and maintaining a link on the Municipality's website for gender equality issues

Status: Implemented

A special section has been launched on the official website of the municipality where the plan, reports and other documents of the Office for Gender Equality are published. This information channel makes it easier for citizens to access relevant information.

1.3.9. Engagement of the Gender Equality Officer in committees that decide on strategic orientations and allocation of grants/subsidies

Status: Implemented (participation in five committees in 2024, and more as needed)

The OGE is included in important decision-making committees and is consulted on the allocation of subsidies and grants. This involvement makes gender mainstreaming in strategic decisions more credible.

1.3.10. Collection of basic data for all LGAP indicators**Status:** Implemented

The Office for Gender Equality collects relevant data on the municipality's performance in implementing the plan. Although the overall reporting on the plan has not yet been finalized, data on progress is systematically recorded.

1.3.11. Publication on the municipality's website of the main findings from the monitoring of the LGAP**Status:** Not implemented for this plan

So far, no dedicated monitoring report has been published for the current LGAP. Only activities related to gender issues in a general way have been published, not specifically structured according to the plan's objectives.

Strategic Objective 2: Promoting economic, social and decent employment rights, as well as the empowerment of girls, young women and women

Specific Objective 2.1: Increase access of women and young women, in all their diversity, to services, products and financial resources that impact their economic empowerment

This objective focuses on creating equal opportunities for women and girls in the economic sphere, through financial support, market inclusion, strengthening capacities in agriculture and entrepreneurship, as well as through awareness-raising about property rights. The data show that the Municipality of Gjilan/Gnjilane has implemented a number of concrete activities in this direction, with broad involvement of women in agriculture and business, but some challenges still remain, especially in organizing formal structures such as women farmers' associations.

2.1.1. Organization of fairs of enterprises owned by women/young women**Status:** Implemented (four fairs in 2024, two in 2025; 60 women in total)

Four fairs were organized in 2024 and two in 2025, with the participation of ten women at each fair. These activities served to exchange experiences, create networks and promote products and services of women-led enterprises. The fairs have become an important mechanism for the economic empowerment of women at the local level.

2.1.2. Promotion of women in non-typical professions, agriculture and entrepreneurship**Status:** Implemented (four activities in 2024, over 15 women promoted)

Through collaboration with the Directorate of Economic Development, special promotional activities have been carried out that aim to highlight successful women in sectors where their representation is traditionally low. This has helped to break stereotypes and promote positive role models for girls and young women.

2.1.3. Informative meetings for women farmers on the services of the Directorate of Agriculture**Status:** Implemented (two meetings with a total of 163 women in 2024)

Meetings have been held to inform and raise awareness among women about benefits, agricultural advice, and support procedures. In these meetings, women have received additional points in applications for subsidies and municipal services, helping to equalize opportunities.

2.1.4. Subsidizing women farmers with seeds, seedlings, poultry, greenhouses, etc.**Status:** Implemented (163 beneficiaries)

A significant number of women have been included in subsidy programs for agricultural inputs, contributing to increasing their involvement in the agricultural sector and developing self-employment in rural areas.

2.1.5. Supporting women with agricultural equipment/mechanisms**Status:** Implemented (three women supported)

Although in smaller numbers, supporting three women farmers with agricultural equipment is an important step towards technical independence in production. The lack of mechanization is often an obstacle for women who want to develop larger or more modern farms.

2.1.6. Improving the infrastructure for the sale of agricultural products**Status:** Not implemented (project withdrawn due to road infrastructure)

The project to build stalls for selling products has been postponed due to technical impossibility on on-site. Although it was planned as a long-term intervention to support women vendors, road infrastructure has been an insurmountable obstacle.

2.1.7. Support for the cultivation of small fruits (raspberries, strawberries, chokeberries)**Status:** Implemented (four women supported)

Four women were supported to cultivate small trees, diversifying agricultural activities and creating more favorable conditions for products with higher market value. This support represents a good example of affirmative policies in agriculture.

2.1.8. Meetings for the creation of the association of women farmers

Status: Partial (meetings have been held, but there are no concrete results)

Although several meetings have been held with women farmers to encourage the formation of an association, a functional association led by women has not been established. The existing beekeepers' association is led by men. This indicates structural challenges and the need for further organizational support.

2.1.9. Amendment of the regulation on the allocation of grants and subsidies, with affirmative measures

Status: Implemented (public call dedicated only to women)

The municipality has implemented affirmative measures for women through regulations and calls dedicated only to women, which has significantly helped increase the number of beneficiaries and reduce structural inequality in benefiting from public funds.

2.1.10. Awareness campaign on the right to inheritance and property

Status: Implemented (a campaign with two activities, 45 participants – 41 women, four men)
Two awareness-raising activities on property rights and inheritance with a focus on women were carried out. The campaign reached 45 people and helped raise awareness about issues that are often ignored in practice, despite being guaranteed by law.

Specific Objective 2.2: Increase access of women, men, youth, girls and boys, in all their diversity, to quality, inclusive and gender-responsive social services

This objective aims to build a comprehensive and gender-sensitive social services system, giving priority to the most marginalized groups: single mothers, people with disabilities, the elderly without family care and victims of gender-based violence. The activities undertaken by the Municipality of Gjilan/Gnjilane have reflected a real commitment to these groups,

however there are gaps in the systematization of data and the need for stronger institutionalization of some of the interventions.

2.2.1. Subsidizing kindergarten fees for children of single mothers, with social problems and children of mothers who are victims of domestic violence

Status: On-going implementation

This subsidy is applied regularly by the Directorate of Education, ensuring free inclusion for children who come from families in need or who have been affected by violence. Although there is no systematic data on the number of beneficiaries, the practice is sustainable and has a direct impact on alleviating the burden on single mothers.

2.2.2. Subsidizing the payment of nursery school fees in private preschool institutions, respecting the principles of gender equality in the criteria for this subsidy.

Status: Not implemented

This activity has not been implemented, and there is currently no subsidy scheme for private daycare centers based on gender equality principles. This remains an untapped space for expanding women's access to employment and early childhood education.

2.2.3. Functionalization of the day center for people with disabilities

Status: Partially implemented (operated by NGOs, without complete data)

A facility (former ambulance) has been made available to two NGOs that provide services to children with special needs. Social and educational services are provided there, but the lack of a common database makes it difficult to measure concrete impact. Greater coordination between the municipality and NGOs is required to ensure transparency and standardization.

2.2.4. Functionalization of the residential center for the elderly without family care

Status: In process

The activity is still in development. The municipality plans to create such a center, but so far it has not been operationalized.

2.2.5. Promoting volunteerism and involving volunteer groups in social care

Status: Implemented (initiative by the OGE and the vice-mayor)

One of the best practices in implementing this objective is the engagement of volunteer groups – including students from four high schools, psychologists and representatives of

pensioners. Initiatives have been developed for companionship and care for elderly people living alone, as well as assistance during monthly markets. Ten elderly people have benefited from this direct service, which has had an emotional and practical impact on their lives.

2.2.6. Rent subsidy for victims of violence, single mothers and social cases

Status: Widely implemented

In 2024, 21 women were subsidized, while in 2025, 47 families were included, although still in the verification phase. This program represents a direct form of support that combines a social approach with gender equality and security for survivors of violence. Furthermore, it is among the most important activities in terms of social protection of women and girls in difficult life situations.

Strategic Objective 3: Reducing gender inequalities in quality education, culture and sports, for women, men, youth, girls and boys, in all their diversity

Specific Objective 3.1: Providing equal opportunities for quality education and lifelong learning

This objective aims to ensure that all gender categories have equal access to quality education, as well as cultural and sports activities. It promotes inclusion through infrastructure building, awareness-raising interventions, and affirmative measures for groups in need, with a particular emphasis on marginalized communities such as Roma, Ashkali, and Egyptians.

3.1.1. Awareness campaign to increase enrollment rates in preschool education

Status: Not implemented

This important activity for promoting equality in the early stages of education has not been implemented so far, leaving a gap in interventions for equality in early education, especially for girls and children from families in need.

3.1.2. Construction of nurseries and kindergartens with equal access for girls and boys

Status: Implemented – a new kindergarten built in 2024

This intervention contributes to increasing access to preschool education. Although data on the number of children benefiting and the gender impact are lacking, the construction of

the nursery is a concrete step towards equality in the beginnings of education.

3.1.3. Awareness-raising activities to prevent school dropout among RAE communities

Status: Not implemented

The lack of these activities is concerning, especially given the high rate of school dropout in the Roma, Ashkali and Egyptian communities, and the disproportionate impact this has on girls.

3.1.4. Free Albanian and English language courses for girls and boys of the Roma community

Status: Implemented through the school system

While no dedicated courses have been organized by the municipality, schools have paid tutors for this purpose. The OSCE has also organized several courses in Albanian and English for this community. This activity has had a positive impact on the linguistic and educational integration of students from non-majority communities.

3.1.5. Adapting spaces for sports activities for Roma youth with gender sensitivity

Status: In process

The theater and tennis court are the facilities where it is planned to adapt toilets and changing rooms. They are currently being prepared, but are not yet functional for gender-specific purposes.

3.1.6. Information activities for the prevention of narcotics use

Status: Three activities in 2024

They have contributed to raising awareness among young people about a critical issue, with the aim of reducing the risk of involvement in substance use, regardless of gender.

3.1.7. Activities against bullying and gender discrimination in schools

Status: Two activities in 2024

These have had an effect in addressing a frequent problem in schools, with a particular impact on girls and boys who experience discrimination or inequality due to gender identity or ethnicity.

3.1.8. Awareness of the role of psychologists in eliminating gender stereotypes

Status: Not directly, but psychological capacities have increased

Although no structured awareness-raising activities have been conducted, the number of psychologists in schools has increased – with 4 new

psychologists in 2024. The Jahjaga Foundation has carried out awareness-raising activities for parents and students in 2025.

3.1.9. Orientation towards deficit professions and vocational schools

Status: Implemented through private universities in 2024

Universities have organized career orientation meetings, including young men and women. This has helped motivate girls to pursue non-typical fields and has promoted gender inclusion in vocational education.

3.1.10. Affirmative measures for the enrollment in vocational schools of girls/boys, young women/young men and women/men with special needs.

Status: Implemented through dual learning and support for people with special needs

In addition to dual learning, where students receive payment for practical work in businesses, 20 people with disabilities were also employed in 2024 through subsidies from the municipality. This shows a good practice for inclusion in education and employment.

Specific objective: 3.2. Promoting successful role models of women, young women and girls, in all their diversity, who invest and actively participate in arts, culture and sports.

3.2.1. Supplementation-amendment of regulations for committees that decide on subsidies in culture, youth and sports

Status: Partially implemented – existing mechanism, but not formalized with obligation for gender representation

The existing regulation (no. 04/2017) on subsidies for NGOs also includes the possibility of including external experts in the committees. However, no changes have been made to mandate gender-balanced representation and the inclusion of young people in the committees. The process depends on the application in the call and is often met with hesitation.

3.2.2. Subsidies for NGOs and cultural, youth and sports organizations

Status: Implemented – 48% beneficiaries women and girls

A high gender representation has been ensured in the allocation of funds for culture, youth and sports. Over 48% of beneficiaries have been women and girls, which demonstrates commit-

ment to the principles of gender equality in this sector.

3.2.3. Development of cultural and sports activities with the participation of girls and young women

Status: Implemented – 30 activities funded

The activities were carried out by the sports and cultural clubs themselves, while the municipality provided financial support. The “Drita” volleyball club (women), among others, is a positive example of women’s participation in sports.

3.2.5. Promoting young artists through the “Vjeshta Letrare”

Status: Regularly implemented

Organized by the NGO “AS Klubi Beqir Musliu”, this annual cultural event includes young artists and performers. The inclusive process through public calls respects gender balance and supports new talents.

3.2.6. Organization of the “Ejona” Fair

Status: Not organized in 2024

The fair was held only in 2022. It was not held in 2024 due to location challenges. It represents a good potential for promoting local women’s culture and products, which could return in the coming years.

3.2.7. Exhibitions “Muse” and “Pink October”

Status: Five exhibitions organized by women and girls

These exhibitions are good examples of the promotion of art by women, through visual forms that often convey social messages about equality, awareness, and mental and reproductive health.

3.2.8. “Flaka e Janarit” Manifestation

Status: Implemented with a gender representation of around 40% women

This important cultural event, organized with the support of the Ministry of Culture, has equally included male and female artists, consolidating the tradition of women’s participation in the national artistic scene.

3.2.9. Creation of a database on gender participation in cultural, artistic and sports activities

Status: Created but not currently active

The database exists, but is currently not functional. This is an important source for assessing gender participation and should be updated regularly to ensure effective monitoring.

Strategic Objective 4: Promoting sexual and reproductive health and rights

Specific Objective 4.1: Advance gender equality through inclusiveness in health promotion, care and education, as well as for sexual and reproductive health

This objective aims to strengthen gender equality through awareness, education and equal access to health care, with a special emphasis on sexual and reproductive health. The goal is for women, girls, men and boys, in all their diversity, to have knowledge and fair access to health rights and services that are relevant to gender equality and personalized care.

4.1.1. Holding awareness-raising activities for diseases that most affect women and girls

Status: Continuously carried out – no statistics
The Main Family Medicine Center (MFMC) has organized awareness-raising activities for women and girls, including lectures and explanations about diseases such as breast cancer, diabetes, and other reproductive health problems. However, the lack of documented statistics makes it difficult to measure the real impact of these activities.

4.1.2. Activities for health education of the population for disease prevention, specifically for each gender

Status: Implemented through MFMC – no specific data

Awareness activities about common diseases have been held with the community through local health staff. Although engagement is present, no statistics on participation or beneficiaries disaggregated by gender have been kept.

4.1.3. Parental awareness of early identification of developmental and mental health problems in children

Status: Undocumented – possible activities, but data missing

According to the DHSW, activities in this regard may have occurred, but there is no accurate information or evidence collected to verify this activity.

4.1.4. Awareness-raising activities for diagnostics within the framework of Pink October

Status: Possible but undocumented activities
Although the Municipality of Gjiilan/Gnjilane has traditionally engaged in Pink October campaigns, in this case there is no systematized

data showing the specific organization of activities to promote early diagnosis and screening for breast cancer.

4.1.5. Preparation of information materials on sexual and reproductive health and rights

Status: There is no data on the implementation of this activity.

There is no evidence of preparation or distribution of information materials for specific groups of society on sexual and reproductive health and rights. This activity remains a significant gap in the implementation of the plan.

4.1.6. Informative meetings on sexual and reproductive health rights and care

Status: There is no information on the implementation of meetings

There are no reports of dedicated meetings with specific groups such as women, young women, girls, or men and boys on this topic. The lack of these activities directly impacts community education on sensitive issues such as sexual health.

CONCLUSION

During the period January 2024 to March 2025, the Municipality of Gjilan/Gnjilane has shown a visible commitment to the implementation of the Local Action Plan for Gender Equality. The implementation has been characterized by cross-sectoral involvement, institutional coordination, and a wide range of concrete activities, which have included civic participation, economic subsidization of women, capacity building in institutions, and awareness-raising on gender issues in various sectors.

The most successful aspects of implementation:

Gender responsive budgeting has been incorporated into all municipal directorates, representing a systemic transformation in the local governance approach.

Support for women entrepreneurs and farmers has been consistent through subsidies, fairs, and dedicated calls.

The participation of women and girls in culture and sports has increased significantly, with 48% of beneficiaries in these fields being women.

Social protection policies for victims of violence, single mothers, and persons with disabilities have been implemented with broad coverage and concrete impact.

Areas requiring improvement:

Women's representation in decision-making remains low. Lobbying activities and awareness-raising meetings are few or absent.

The lack of systematic training for municipal officials on gender equality and leadership continues to be an obstacle to actual gender mainstreaming perspective.

The dysfunctional databases and lack of systematized data, especially in health and education, limit the ability to truly measure impact.

Sexual and reproductive health is an area where activities are either unrealized or undocumented, indicating a serious gap in the gender approach to health.

RECOMMENDATIONS

1. Increasing the sustainability and spread of awareness-raising activities

- Organize awareness-raising meetings on gender equality on a regular basis and in more locations.
- Commit resources to recurring activities with the Roma, Ashkali and Egyptian communities.

2. Strengthening women's participation in decision-making

- Organize regular training in leadership and public participation for women.
- Implement affirmative measures or sanctions in case of non-compliance with gender representation in Local Councils.

3. More structured monitoring and transparency

- Annual reports on the implementation of the plan should be published on the official website of the municipality.
- Ensure the continued functionality of databases on gender participation and service beneficiaries.

4. Expanding access to gender-sensitive social and health services

- Make nurseries and residential centers for the elderly operational.
- Develop sexual and reproductive health campaigns with materials and meetings dedicated to different gender groups.

5. Organizational support for women in agriculture and entrepreneurship

- Establish and strengthen associations of women farmers to create a common voice and equal access to support.
- Provide more funds for agricultural mechanization and for women in non-typical professions.

6. Early and inclusive education

- Organize campaigns for enrollment in preschool education and for the prevention of school dropout.
- Include school psychologists in an active role in challenging gender stereotypes.

7. Formalization of gender representation in committees and regulations

- Review existing regulations to mandatorily include gender balance in decision-making committees and boards.

APPENDICES

Women's Week

March 8, 2024

Women's Week – Motto: "Women for Women"

The Gender Equality Officer, in collaboration with the vice-Mayor and with the support of the Mayor's Office, organized a series of activities within the framework of Women's Week that emphasize the importance of women's role in the family and society. With the motto **"Women for Women"**, the event aimed to raise awareness and recognize the contribution of women in various areas of life.

Implemented activities:

- **Opening of the "Women's Week" Campaign**
 - Visit to Municipal Institutions**
 - Homage to the martyrs' cemeteries in honor of the KLA Epic
 - Visits to the Kosovo Security Force (KSF) and other relevant institutions, as well as blood donation as an act of solidarity.
 - Tributes to the bust of Nusha and Tefik to honor their contribution.

- **Visit of Women Entrepreneurs**

Visit to the Shelter for the Protection of Women and Children "Liria"

March 8, International Women's Day

The solemn session of March 8 marked the conclusion of Women's Week, emphasizing the importance of Women's Day as a moment to reflect on the power and role of women, recognizing their challenges and achievements, where women contribute in every field, including education, science, culture, business and politics, and fight for gender equality and justice.

As part of the international awareness month for early diagnosis of breast cancer, on October 7, 2024, the collective exhibition "Invite me too" opened at the Art Gallery in Gjilan/Gnjilane, organized by the Directorate for Culture with the support of the Municipality of Gjilan/Gnjilane.

The exhibition featured 46 artists from Kosovo, Albania, North Macedonia, the Presevo Valley, Turkey and Iceland. Through visual works and artistic messages, it aimed to raise public awareness of the importance of routine passive screenings that save lives.

With the support of USAID, within the framework of the "Property Governance in Kosovo" project implemented by the organization KW4W, OGE in cooperation with the vice-mayor and women of the municipality of Gjilan, held an awareness-raising meeting on property and inheritance rights, an important step towards equality and justice in society.

Launch of the “16 Days of Activism for the Prevention of Violence against Women, Gender-Based Violence and Domestic Violence” Campaign, with the motto: “Today and every other day.”

- **Information sessions on preventing violence against women**, conducted for high school students in the Municipality, where important aspects of violence and ways to prevent it were addressed.
- **Visits to institutions that deal with violence**, including the Kosovo Police and the Shelter for the Protection of Women and Children “Liria”, with the aim of informing and strengthening cooperation with these institutions.
- **Launch of an awareness video**, which aims to raise awareness about violence prevention and invite individuals to be aware of its consequences.
- **Conducting information sessions on gender equality and prevention of domestic violence** in primary schools in the Municipality of Gjilan, to teach children and parents about gender equality and ways to identify and prevent domestic violence.

The OGE organized an awareness-raising lecture at the “Nazmi Hoxha” Primary School during February 2025, with the main topic of gender equality, the prevention of domestic violence, as well as the promotion of the values of a just and non-discriminatory society. The aim of the lecture was to raise awareness among students and teachers on the importance of equal treatment of all genders, emphasizing that respect and cooperation are the foundation of a healthy and safe society for all.

On March 5, 2025, the focus was on formal education, where schools led by women were visited.

On March 8, 2025, International Women's Day, an opening ceremony was organized, attended by women from various fields, who have broken barriers and managed to become successful leaders and professionals. At this ceremony, a roundtable discussion was held on the topic “Women's Empowerment, Force for Change”, which emphasized the role of women in facing challenges and overcoming gender stereotypes.